

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Výchovné poradenství na základní škole se zřetelem na
žáky se speciálními vzdělávacími potřebami**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA

Autor: Gabriela Pechková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Šemberová, CSc.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou/diplomovou práci s názvem „Výchovné poradenství na základní škole se zřetelem na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 12. 8. 2020

.....

Gabriela Pechková

Poděkování

Děkuji vedoucí práce paní doc. PhDr. Janě Šemberové, CSc. za odborné vedení, rady a připomínky k mé bakalářské práci. Zároveň bych ráda poděkovala všem, kteří se podíleli na vypracování této práce, zejména pracovníkům Základní školy Hluboká nad Vltavou, mé rodině a přátelům za morální podporu.

Výchovné poradenství na základní škole se zřetelem na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je zmapovat činnost výchovného poradce na základní škole v Hluboké nad Vltavou se zřetelem na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a výchovnými problémy, představit Plán výchovného poradce na Základní škole Hluboká nad Vltavou. Zaměřit pozornost na Strategii předcházení školní neúspěšnosti a zjistit s jakým spektrem žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pracují.

Cíle práce je dosaženo pomocí studia odborné literatury, dokumentů, zákonů a vyhlášek. V teoretické části je kapitola o historii výchovného poradenství, výchovné poradenství obecně, dokumenty, zákony a vyhlášky vymezující výkon poradenské činnosti. Další část teorie seznamuje se systémem školských poradenských pracovišť, s funkcí výchovného poradce, dále popisuje žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, představuje dokumentaci nezbytnou pro jeho vzdělávání a zařízení, se kterými škola spolupracuje. Zpracování praktické části proběhlo za pomoci studia dokumentů, rozhovoru s výchovným poradcem, vedením školy a pozorováním žáka ve výuce.

Zjištěné informace z výzkumu mohou být použity jako návod pro začínajícího výchovného poradce, který by se zde mohl inspirovat, získat cenné informace o rozsáhlé náplni práce a nárocích kladených na výchovné poradce na základních školách.

V práci jsou odpovědi na výzkumné otázky s konkrétními závěry, shrnuty výsledky spektra žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pomocí tabulek, analýzy strukturovaných rozhovorů, přehledy plánů výchovného poradce na Základní škole Hluboká nad Vltavou.

Klíčová slova

Výchovné poradenství; žák se speciálními vzdělávacími potřebami; podpůrná opatření; základní škola; pedagogická podpora žákům se speciálními vzdělávacími potřebami; dokumentace výchovného poradce

Guidance counseling at elementary school with regard to pupils with special educational difficulties

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to map the activity of a guidance counselor at Hluboká nad Vltavou primary school with regards to special educational needs students or students with educational problems.

This thesis also introduces work plans of a guidance counselor at Hluboká nad Vltavou primary school.

It focuses on the strategies used while preventing and dealing with school unsuccessfulness within local students.

The goal of this thesis is achieved by the study of specialized literature and these pieces of knowledge are summarized in the theoretical part of this theses.

There are chapters about the history of guidance counseling, the term of guidance counseling in general and in legal connotations and about the documents, laws and regulations that deals with guidance counselling itself.

The next chapter of the theoretical part describes other school counseling workplaces, the function of guidance counselor and it also depicts special educational needs pupil and the documents necessary for his education.

The practical part of this thesis is made by the study of school documents, dialogues with guidance counselors and school managements and the observation of such pupils in their lessons.

The pieces of information that this theses works with can be used as a manual for a starting guidance counselor, who could get an inspiration about the extensive job demands that are placed on his profession at primary schools.

The thesis covers answers about research questions with concrete findings. There are also outcome spectres of special educational needs students being summarized into charts. There is also the analysis of structured dialogues and an overview of work plans of a guidance counselor at Hluboká nad Vltavou primary school.

Key words

Guidance counseling; pupil with special educational difficulties; support measures; elementary school; pedagogical support for pupils with special educational difficulties; documentation of the guidance counselor

Obsah

Úvod	8
Teoretická část	10
1.1. Stručná historie výchovného poradenství	10
1.2. Výchovné poradenství	11
1.2.1. Vymezení pojmu výchovné poradenství.....	11
1.2.2. Funkce poradenství	12
1.2.3. Fáze poradenského procesu	12
1.3. Právní rámec a legislativa	14
1.3.1. Zákony a vyhlášky	14
1.3.2. Etický kodex	15
1.3.3. Dokumentace	15
1.4. Poradenské služby ve škole	16
1.4.1. Školní psycholog.....	16
1.4.2. Školní speciální pedagog	17
1.4.3. Výchovný poradce	17
1.4.4. Školní metodik prevence.....	17
1.5. Výchovný poradce	18
1.5.1. Osobnost	18
1.5.2. Předpoklady	19
1.5.3. Náplň práce	20
1.6. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami	21
1.6.1. Dělení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	21
1.6.2. Podpůrná opatření	22
1.6.3. Individuální vzdělávací plán	22
1.6.4. Plán pedagogické podpory	23
1.6.5. Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	23
1.7. Spolupracující poradenská zařízení	24
1.7.1. Pedagogicko-psychologická poradna.....	24
1.7.2. Speciálně pedagogická centra	26
1.7.3. Střediska výchovné péče.....	28
1.7.4. Další spolupracující organizace	30

2.	Cíle práce a výzkumné otázky	31
2.1.	Cíle.....	31
2.2.	Výzkumné otázky	31
3.	Metodika	32
3.1.	Charakteristika výzkumného souboru	32
3.2.	Metoda výzkumu	34
4.	Výsledky.....	36
4.1.	Analýza rozhovorů s výchovnou poradkyní a s ředitelem školy	37
4.1.1.	Dokumentace výchovného poradce Základní školy Hluboká nad Vltavou.	40
4.1.2.	Plán činnosti výchovného poradce Základní školy Hluboká nad Vltavou ..	42
4.1.3.	Plán výchovného poradce Základní školy v Hluboké nad Vltavou pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	48
4.1.4.	Spektrum žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	48
4.1.5.	Informace získané od ředitele školy	50
4.2.	Pozorování žáka ve výuce.....	52
4.3.	Diskuze	53
4.4.	Závěr	55
	Seznam použité literatury	57
	Seznam použité legislativy	60
	Seznam elektronických zdrojů.....	61
	Seznam použitých zkratk	62

Úvod

„Psychologické poradenství není samo o sobě výchovou dítěte. Jeho specifickou funkcí je působit na ty, kdo vychovávají.“ (Matějček, 2011, s. 19)

Práce se zaměřuje na představení výchovného poradenství na Základní škole Hluboká nad Vltavou, především na práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, dále seznamuje s Plánem výchovné poradkyně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a se Strategií předcházení školní neúspěšnosti. Škola, kde šetření probíhalo, byla vybrána záměrně z důvodu osobní zkušenosti s touto školou.

Téma této práce je aktuální, vzhledem k většímu nárůstu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a s tím související práce výchovného poradce na základních školách.

Cílem této práce je získat poznatky a informace o výchovném poradenství na Základní škole Hluboká nad Vltavou, představit konkrétní činnosti výchovné poradkyně, zorientovat se v problematice poradenství, vyzdvihnout nároky kladené na výchovného poradce a zjistit spektrum žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

V teoretické části práce je popsán historický vývoj výchovného poradenství, vymezení pojmu výchovné poradenství, jeho funkce a fáze, seznámí s právním rámcem a legislativou nezbytnou pro výchovné poradenství. Další kapitola se zabývá informacemi o školním poradenském systému, kdo je jeho součástí, jaké služby poskytují a jakým způsobem. Velká pozornost je věnována kapitole s názvem „Výchovný poradce“, kde je vyzdvihnuta důležitost osobnosti výchovného poradce, jaké by měly být jeho předpoklady a je zde uvedena náplň práce výchovného poradce obecně. Důležitou částí je popis pojmu žák se speciálními vzdělávacími potřebami, dělení a způsobu hodnocení. Dozvíme se o dokumentaci nezbytné pro úspěšné vzdělávání žáka s SVP. Také je popsáno, jaká další zařízení spolupracují se školou a podílejí se na péči o žáka s SVP.

Součástí práce je metodika, kde jsou popsány použité metody, studium dokumentů a materiálů, kvalitativního výzkumu, konkrétně strukturovaného rozhovoru a pozorování.

Praktická část je využita k zjištění výsledků na základě stanovených cílů, za pomoci studia dokumentů je představena obec, škola, pedagogický sbor, žáci, spolupráce s rodiči a s dalšími institucemi. Skrze analýzu dokumentů, hlavně školského vzdělávacího programu byla shrnuta důležitá fakta o škole, cíle školy, metody výchovy

a vzdělávání, informace o zabezpečení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, péče o ně, jakým způsobem škola tyto žáky podporuje. Jedním z cílů této bakalářské práce je zorientovat se a zmapovat činnost výchovné poradkyně, její náplň práce, jak se podílí na výchovně vzdělávacím procesu žáků s SVP. Součástí praktické části jsou rozepsané zjištěné skutečnosti týkající se výchovného poradenství a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, poskytování podpůrných opatření, řešení problémů, také jak škola předchází školním neúspěchům, jakých preventivních opatření využívají. Dále jsou v praktické části konkrétní odpovědi na výzkumné otázky, a to jaké spektrum, kolik žáků s SVP se v aktuálním školním roce na ZŠ Hluboká nad Vltavou nachází a jaké předpoklady musí splňovat začínající výchovný poradce. K získání potřebných dat bylo využito rozhovoru s výchovnou poradkyní, vedením školy a také pozorováním žáka ve vyučování. V závěru práce jsou shrnuty výsledky stanovených cílů.

Teoretická část

1.1. Stručná historie výchovného poradenství

Historie výchovného poradenství spadá již ke konci 19. století v Anglii, za zakladatele je považován Francis Galton, který otevřel v Londýně roku 1884 antropometrickou laboratoř (Kohoutek, 1998). Antropometrická laboratoř byla především pro lidi, kteří si chtěli změřit své tělesné proporce, bylo možné změřit například intenzitu ostrosti sluchu nebo zraku (Plháková, 2006).

Podle Matějčka (2011) vzniklo poradenství již dávno, avšak od současného postavení se liší tím, že nespadlo do oficiálních společenských institucí.

Vznik poradenských služeb je spojen s vyspělostí ekonomiky ve společnosti, se vznikem dalších vědních oborů, například speciální pedagogika, psychologie, sociologie nebo rozvoj medicínských oborů a také s nárůstem odborníků z těchto oborů (Mertin, Krejčová, 2013).

U nás jsou první záznamy o výchovném poradenství z 30. letch 20. století, konkrétně o první poradně v roce 1935 v Praze (Kohoutek, 2008).

Výchovné poradenství ve školách vznikalo již v 50. letech 20. století. První české poradenské pracoviště vzniklo v Brně v roce 1958. Poradna spadala pod současnou Masarykovu univerzitu a spolupracovala s pedagogy i lékaři. První nabízenou službou této poradny bylo kariérové poradenství, následně se zabývala i problémovým chováním mladistvých. Poradenské služby na území ČR se začaly dále rozvíjet v roce 1962, na základních školách začali působit výchovní poradci a nejvíce se zabývali problémovými žáky, také nadanými žáky a kariérovým poradenstvím. Karlova univerzita v Praze a současná Masarykova univerzita v Brně začala nabízet navazující studium pro výchovné poradce. Krajské pedagogicko-psychologické poradny vznikly roku 1967 a v 70. letech 20. století se síť PPP rozšířila i do okresních měst. (Knotová, 2014)

Mertin et. al (2013) uvádí, že první PPP, které předcházela zdravotnická psychologicko-výchovná klinika, vznikla již roku 1958 v Brně. Velký vliv při vzniku poradenství a na současnou podobu poradenství měli především B. Bárta, V. Hrabal, M. Klímová, V. Shurer, M. Vojáček.

Podle Kuchárské, Mrázkové, Wolfové a Tomické vznik výchovného poradenství sahá již do 60. let 20. století, kdy hlavní pracovní náplní výchovného poradce byla profesní orientace (Opekarová, 2007).

Současný model výchovného poradenství České republiky se rozvíjel již od 60. let 20. století (Kohoutek, 1998).

1.2. Výchovné poradenství

Výchovné poradenství se dá definovat jako velmi dobře zpracovaná skladba poradenských služeb pro děti a mladistvé. Současná podoba výchovného poradenství vznikla na základě dlouholetého procesu (Hadj-Mousová, 2002).

1.2.1. Vymezení pojmu výchovné poradenství

Výchovné poradenství, stejně jako ostatní poradenské služby je nedílnou součástí výchovy a vzdělávání ve školách (Mertin, Krejčová, 2013).

Podle Opekarové (2007) patří výchovné poradenství do poradenských služeb v oblasti výchovy a vzdělávání dětí a mládeže. Výchovné poradenství se zabývá především otázkami pedagogicko-psychologickými, psychologickými, pedagogickými, speciálně pedagogickými a jejich vlivy, které působí na vývoj dítěte od předškolního období až do dospělosti.

Klímová (1987) uvádí, že výchovné poradenství slouží k pomoci při řešení jakýchkoliv výukových a výchovných problémů především pro žáky základní školy, ale i žákům středních škol, dětem v předškolních zařízeních, také pro mládež se zvláštní péčí a školská zařízení. Výchovné poradenství je součástí vzdělávání a výchovy žáků.

Právo na informace a poradenskou pomoc školy nebo poradenského zařízení patří mezi základní práva všech žáků a jejich rodičů. Jde především o pomoc v oblasti výchovy a vzdělávání. Pojmy výchova a vzdělávání zahrnují mnoho dalších oblastí širokého spektra, například zdravotní znevýhodnění či postižení, šikanu, záškoláctví a jiné formy problémového chování ve škole. Dále je součástí informování o dalších možných odborných službách školských nebo jiných zařízení. Je možné, že se rodiče žáka obrátí na školu, konkrétně na výchovného poradce s rodinnými problémy, které mají negativní vliv na vzdělávání a výchovu žáka. Výchovný poradce podle svého uvážení nabídne pomoc a případně informuje rodiče, kde mají hledat odborníky, kteří jim s problémem dokáží pomoci. Výchovný poradce však není psycholog, právník ani jiný odborník, který by mohl problém řešit z širokého hlediska. Poradenská pomoc má

hranice a je z hlediska právních předpisů omezena a upravena v § 7 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (Mertin, Krejčová, 2013).

Pomoc lidem v tíživých situacích nebo pokud řeší složité životní situace, byl hlavní důvod pro vznik poradenství, jako teoretického a praktického vědního oboru. Jde o cíleně vedený postup, v němž odborník vede normálního jedince (bez duševních poruch), pomáhá mu vyřešit jeho současné problémy, společně hledají a snaží se dosáhnout stanovených cílů. Tudíž se poradenství dá podle Drapely (1995) definovat jako odborná pomoc pro lidi s osobními i meziosobními (sociálními) problémy. Poradenství by mělo každému pomoci porozumět jeho úkolům a situacím, ve kterých se v průběhu života ocitá (Matějček, 1992).

V poradenství je obvyklé a důležité, aby poradce podporoval, rozvíjel schopnosti a pomáhal využívat možnosti klienta (Lazarová, 2008).

1.2.2. Funkce poradenství

V poradenství jde především o pomocné služby lidem, kteří mají osobní i sociální problémy. Funkce, které můžeme rozlišit:

- Preventivní
- Nápravná

Preventivní funkce je důležitá pro potřeby osobního růstu osoby s problémem. Pomoc ze strany poradenství má předejít potencionálním klientovým problémům. Mezi poradenskou preventivní činnost patří například preventivní protidrogové programy, výcvik sociálních dovedností a podobné preventivní programy.

Častější funkcí poradenství je nápravná, která řeší již vzniklé určité problémy nebo se zabývá odblokováním překážek osobního rozvoje, jež klientovi způsobily problémy.

V praxi je velmi těžké tyto dvě funkce od sebe rozeznat právě proto, že poradce řeší již vzniklé problémy, odstraňuje bariéry osobního rozvoje a tím se jistým způsobem zabývá i prevencí. Řešením současných problémů působí poradce na následující rozvoj klienta a zabraňuje dalším potížím, které by mohly vzniknout (Hadj-Moussová, 2002).

1.2.3. Fáze poradenského procesu

Výchovný poradce provádí svého klienta (žáka, studenta) mnoha fázemi. V poradenství a pomáhání není zvykem používat klasické medicínské postupy (vyšetření-diagnóza-základní kontrola), ale může se zdát, že proces, kterým klient

prochází pod vedením poradce, vypadá přesně tak, jak je výše uvedeno. Výchovní poradci se zabývají svým klientem daleko více, hlouběji zkoumají problém v každé fázi.

Podle Drapely (1998) rozlišujeme čtyři fáze:

1. Fáze: Seznámení, práce na pozitivní vztahu poradce s klientem.
2. Fáze: Diagnostikování klientových potíží.
3. Zvolení cílů a alternativních řešení potíží.
4. Vyhodnocení výsledků a rozhodování klienta (Lazarová, 2008).

Podle Úlehly (1996) patří do poradenské pomoci navíc k výše zmíněným i fáze před samotným rozhovorem poradce s klientem. Je důležitá především pro poradce, jeho seberefektování a pro přípravy zahajovacího jednání o záměrech pomoci.

1. Fáze: Příprava

Tato fáze zahrnuje veškeré náležitosti před setkáním poradce s klientem. Důležité pro tuto fázi jsou informace o konkrétním poradci, jaký je jeho úkol, funkce, co je potřeba znát, co má za cíl, z jakých pramenů, možností vychází atd.

(„Např.: Jsem jako učitel dostatečně vzdělán pro poskytnutí pomoci v konkrétním případě? Jsem oprávněn příslušnou intervencí provádět? Apod.“)

2. Fáze: Otevření

Konkrétní práce s klientem začíná ve fázi otevření. Kvůli klientovu komfortu a bezpečí je důležité domluvit si termín konzultace, představení klientovi místo, kde bude probíhat schůzka, seznámení se, časové rozvržení, komunikace apod.

(„Např.: Kde se vzal ten nápad přijít za mnou? Jsem rád(a), že jsi s tímto problémem za mnou přišel. Kolik času si vymezíme pro tuto konzultaci? Apod.“)

3. Fáze: Dojednávání

V této fázi jde především o ujasnění cílů. Co klienta trápí, s čím potřebuji pomoci a co je v silách poradce, jakou pomoc může poskytnout. Tento přístup využívá termíny „objednávka“ (žádost klienta), „nabídka“ (jaké služby může poradce poskytnout vzhledem ke svým pravomocem a schopnostem) a „zakázka“ (společná domluva formy kooperace)

(„Např.: V čem ti mohu pomoci? Jak si představuješ moji pomoc? Čím začneme? Dnes tedy budeme společně pracovat na... Apod.“)

4. Fáze: Průběh

V procesu pomoci je tato fáze nejpodstatnější. Poradce s klientem se snaží na základě kooperace docílit stanovené dohody. Je možné využívat metody dotazování nebo diagnostiky.

(„Využití technik dotazování, diagnostiky a jiných metod podle domluvy.“)

5. Fáze: Ukončení

Poradce zkontroluje, zda práce byla úspěšná a společně s klientem vyhodnotí společnou práci právě v této fázi.

(„Co z našeho rozhovoru stálo za zapamatování? Co by se dalo využít? Pokud zůstalo něco nevyřešeno, co to je? Apod.“) (Lazarová et al., 2008, str. 41, 42).

Zmíněné koncepce poukazují na velkou rozdílnost postojů poradců, vzhledem k jejich práci a ke klientům. Aby práce poradců byla co nejefektivnější, je důležité brát v potaz a řídit se logickou posloupností fází poradenského procesu, dále zvážení časové dotace pro každou fázi. Proto název fáze a jaký zastává poradce názor není v pomáhání až tak důležité (Lazarová, 2008).

1.3. Právní rámec a legislativa

Pro úspěšné vykování práce výchovného poradce je nezbytně nutné znát právní rámec, neboť práci výchovného poradce inovuje a vede. Právní předpisy poradce v jeho práci doprovází, pomáhají, radí s postupy, i když by se mohlo zdát, že jsou na obtíž a výchovnému poradci přikazují a straší ho postihy. S právními předpisy se poradce setkává od začátku svého poradenského působení, protože určují profesní předpoklady pro činnost výchovného poradce (Mertin, Krejčová, 2013).

1.3.1. Zákony a vyhlášky

Pro výchovné poradenství je obecnou legislativou školský zákon č. 561/2004 Sb, *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*. Oporou pro výchovné poradce je vyhláška č. 72/2005 Sb. *o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních*, která je přepisem podle § 121 odst. 1 a § 123 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb. *o předškolním, základním, středním, vyšším, odborném a jiném vzdělávání*.

Výraz „výchovný poradce“ byl dříve vysvětlen v právní úpravě vyhlášky Ministerstva školství České socialistické republiky č. 130/1980 Sb., *o výchovném poradenství*, tato vyhláška zanikla i s termínem „výchovný poradce“ z důvodu vzniku nové vyhlášky č. 72/2005 Sb. *o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních*. Stále se používá výraz „výchovný poradce“ v několika právních předpisech i přesto, že definici v nových úpravách nenajdeme (Čáp, c2009).

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných je důležitou vyhláškou, kterou výchovný poradce pro svou práci potřebuje. Náplň práce výchovných poradců nalezneme ve vyhlášce MŠMT ČR č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních.

Poradenská pomoc je především pro žáky, zákonné zástupce, školy a školská zařízení, tyto informace nalezneme ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních.

1.3.2. Etický kodex

Nedílnou součástí výchovného poradenství je dodržování Etického kodexu Českomoravské psychologické společnosti z roku 1999. Dodržování mlčenlivosti o osobních údajích žáka či studenta a diskrétního chování je samozřejmou součástí práce výchovného poradce (Kohoutek, 2008).

Etické zásady je při práci s lidmi nutné dodržovat, to platí i pro výchovné poradenství. Výchovný poradce by měl pracovat profesionálně, pohlížet na věc objektivně, nesoudit, brát v potaz klientovi zájmy a řídit se jimi. Měl by být spolehlivý, oddaný a naplno využívat své schopnosti, dovednosti i vědomosti. Jeho povinností je udržovat důvěrné informace v tajnosti a měl by chránit soukromí i dokumenty klienta. O rozhodujících krocích musí klienta informovat a dostat klientův souhlas, nesmí být vůči klientovi zaujatý, zneužívat klienta a jeho práva. Další povinnosti a pravidla pro výkon výchovného poradce nalezneme v Etickém kodexu, který vydala Asociace výchovných poradců dne 28.3.2008 na Kongresu výchovných poradců v Praze (Asociace výchovných poradců, c2020).

1.3.3. Dokumentace

Mezi základní činnosti výchovného poradenství patří také písemné vedení záznamů, které prokazují rozsahy a obsahy činností výchovného poradce, také jaké prostředky navrhl a zrealizoval. V § 28 *školského zákona a ve vyhlášce č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení ze školské matriky* nalezneme veškeré informace o vedení dokumentace škol a školských zařízení. Dokumentací všech poradenských pracovníků se věnuje § 4 vyhlášky č. 116/2011 Sb, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních. Školská poradenská pracoviště vedou dokumentaci o vyžádání

poskytování poradenské služby, musí být evidováno i zavržení nebo pozastavení poskytování služby, jakákoliv vyšetření nebo výsledky vyšetření, pokud byla poskytnuta individuální nebo skupinová péče a také komunikace se školami nebo školskými zařízeními.

Povinností výchovného poradce je vedení dokumentace z vyšetření, o projednání výsledků a poskytování péče. Pro vedení dokumentace nejsou stanovena pravidla ani forma, ale výchovný poradce by měl formu vedení dokumentace projednat s vedením školy a měl by dostat od vedení školy schválení. Veškerá dokumentace by měla být vedena především svědomitě a velmi opatrně (Knotová, 2014).

1.4. Poradenské služby ve škole

Činnosti školních poradenských pracovníků vychází ze školského zákona a jejich přesnou definici nalezneme ve vyhlášce MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních. Dle vyhlášky ředitel školy zodpovídá za poskytování poradenských služeb ve škole a většinou jmenuje do funkce výchovného poradce a školního metodika prevence, ti úzce spolupracují s dalšími pedagogickými pracovníky. Školní poradenské pracoviště může doplnit školní psycholog nebo školní speciální pedagog. Činnosti těchto pracovníků jsou dány vyhláškou č. 72/2005 Sb., v příloze č 3. Důležitost školních poradenských pracovníků na školách stále roste (Brožová, 2010).

Služby školského poradenského pracoviště považujeme za stěžejní při předcházení problémů ve výchovně vzdělávacím procesu. Škola by měla žákům poskytnout vyhovující vzdělávací podmínky, ale i pro rozvíjení osobnosti každého jedince. Ředitel školy je zodpovědný za služby poskytované školou (Kyriacou, 2005).

1.4.1. Školní psycholog

Úkolem školního psychologa je koordinovat pedagogicko-psychologické poradenství ve škole, pracovat se školským systémem, s vedením, učiteli, žáky, rodiči, spoluvytváří programy a strategie pro rozvíjení osobnosti žáků, připravuje preventivní programy, monitoruje projevy problémového chování, provádí rozborů a navrhuje opatření. Může pracovat s třídním kolektivem na socializaci, klimatu třídního kolektivu nebo i celé školy. Spolupracuje na kariérovém poradenství a přijímacím řízení, poskytuje souhrnnou diagnostiku příčin poruch učení a chování, zaměřuje se na dispozice pro rozvoj žákova nadání, prevenci školního neúspěchu. Zajišťuje edukační

terapii, krizovou intervenci a nezbytná psychologická vyšetření. Dělá pedagogicko-psychologickou diagnostiku se zaměřením na profesi, kariérové poradenství, pomáhá ostatním pedagogům, poskytuje konzultace, komunikuje s rodiči, s poradenskými institucemi, hlavně PPP, SPC, SVP. Je povinen držet se etického kodexu školního psychologa (Zapletalová, c2011-2020).

1.4.2. Školní speciální pedagog

Školní speciální pedagog nemusí být součástí poradenských služeb ve škole, ale jeho funkce je stejně tak důležitá, jako funkce ostatních pracovníků poradenského pracoviště. Podílí se na speciálně-pedagogickém školním poradenství, vytváří podmínky pro integrování žáka se zdravotním postižením a spolupracuje s dalšími odborníky. Každý proces integraci samostatně sleduje a vyhodnocuje. Věnuje se speciálně-pedagogické diagnostice, podílí se na tvorbě individuálních vzdělávacích plánů pro žáky s SVP. Provádí speciálně-pedagogické činnosti ve vzdělávání a reedukaci u žáků s SVP. Spoluvytváří opatření pro zvýšení kvality vzdělávání z hlediska speciální pedagogiky. Může poskytnout ostatním pedagogům odborné informace a rady ze speciální pedagogiky, také pomáhá s aplikací těchto rad do procesu výchovy a vzdělávání. Spolupracuje se speciálně pedagogickým centrem a dalšími specializovanými institucemi. Věnuje se poradenské a konzultační činnosti, pomáhá žákům nebo rodičům. Jeho povinností je dodržovat kodex poradenského pracovníka (Zapletalová, c2011-2020).

1.4.3. Výchovný poradce

Je nezbytnou součástí školního poradenského pracoviště, musí být na každé škole, spolupracuje se školním psychologem, školním speciálním pedagogem a metodikem prevence. Více k výchovnému poradci nalezneme v kapitole „Výchovný poradce“ (Zapletalová, c2011-2020).

1.4.4. Školní metodik prevence

Povinností každé školy je mít jmenovaného pracovníka do funkce školního metodika prevence. Spolupracuje s ostatními pracovníky školních poradenských služeb a také s třídními učiteli. Vytváří preventivní programy, témata programů se týkají zneužívání návykových látek a sociálně patologických jevů ve škole. Zabývá se aktuálním děním na škole a obnovuje preventivní postupy. Věnuje se odbornému vedení

a metodické pomoci ostatním pedagogům školy týkající se preventivních programů a preventivních činností. Spolupracuje s institucemi, které se zabývají prevencí a poskytují odborné služby v této oblasti, které nabízí primární, sekundární i terciální péči ve státních i nestátních zařízeních, také s SVP a s krizovými centry. Zodpovídá za informace poskytované žákům, rodičům o činnostech a poskytovaných službách institucí pomáhající dětem se závislostí či jinými problémy z hlediska sociálně patologických jevů. Poskytuje konzultace, poradenskou činnost žákům a jejich rodičům. Může se podílet na tvorbě volnočasových aktivit (Zapletalová, c2011-2020).

1.5. Výchovní poradce

Výchovní poradce je učitelem a zároveň důležitým pracovníkem v poradenských službách. Práce, kterou vykonává má právní definici, k vykonávání poradenství je vyžadováno určité vzdělání. Služby poskytuje především žákům, jejich zákonným zástupcům, učitelům ve škole a vedení školy. Pro fungování poradenské služby na škole je nezbytně nutná úzká spolupráce i jednání výchovního poradce s vedením školy. Vedení školy ovlivňuje kvalitu poradenské služby tím, jaké pro výchovního poradce vytváří podmínky (Knotová, 2014).

1.5.1. Osobnost

Na poradenský proces má velký vliv, jakou osobností je poradce. Jestli chceme zjistit, jaký by měl poradce být, zaměříme se na jeho individualitu, osobitost a na vlastnosti potřebné pro co nejefektivnější práci v poradenském procesu. Neméně důležitá je odborná znalost, kompetence a zdatnost.

Jaká by měla být ideální osobnost pro výkon výchovního poradce nelze jednoduše říci, protože požadavky jsou velice nestálé, neustále se mění a nemůžeme tedy tvrdit, že jsou nějaké vlastnosti podmíněčné nebo které jsou nevhodné.

V práci výchovního poradce jde především o pomoc lidem, aby mohl pomoci musí se umět vžít do problémů ostatních, být empatický, pomáhat lidem bez recipročního očekávání. Měl by být schopný bez problému navázat kontakt, citlivě přistupovat k potížím svého klienta. Pokud má vrozeně nízké empatické cítění, jen těžko se dokáže vcítit do jiné osoby. Také by mu neměla chybět přiměřená otevřenost. Měl by být schopný přizpůsobit se klientovým potřebám, znamená to být pružný a adaptabilní. Pro skutečnou důvěru klienta k poradci je nutné nepředstírat porozumění, pokud tomu opravdu tak není.

Výkon poradenské činnosti je psychicky a emocionálně náročný, poradce by měl být schopný situace zvládnout, neměl by klienty litovat a měl by si držet dostatečný odstup, aby mohl skutečně dokončit svou práci a pomoci tak klientovi. Ochota, optimismus jsou další důležité vlastnosti pro poradenskou činnost (Hadj-Mousová, 2002).

Výchovný poradce zastává na školách dvě role, jednak roli učitele a druhou roli výchovného poradce. Pro dobré vykonávání práce poradce je důležité, aby byl také dobrým učitel, uměl předcházet problémům, které by mohly vzejít ze špatné pedagogické práce. Předpokládá se, že svým postavením bude pozitivně působit na žáky a získá si tak jejich důvěru (Hadj-Mousová, 2006).

Doporučuje se také býti aktivní, zajímat se o učitele a jejich žáky, ale ne příliš, neměl by zacházet za hranice slušnosti a stále si držet jistý odstup, aby učitel nevnímal poradcovu aktivitu jako nátlak a ovlivňování (Neely et al., 1982).

Závažný problém, který by měli poradenští pracovníci řešit a všimnout si ho, je atmosféra ve školních třídách. Mělo by se během celého školního roku pozorovat klima třídy průběžným kontrolováním žáků (Mertin, 2015).

1.5.2. Předpoklady

Ve vyhlášce č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních jsou stanoveny předpoklady k vykonávání funkce výchovného poradce. Výše je již zmíněno, že výchovný poradce funguje na základní škole na dvou pozicích, působí jako učitel, který vyučuje a také pracuje jako výchovný poradce. Z toho můžeme usoudit, že předpoklady pro výkon poradce budou obdobné pro učitele obecně i pro výchovné poradce.

Důležitým předpokladem pro výkon výchovného poradce je plná způsobilost k právním činům, odborné vzdělání pro výkon přímé pedagogické činnosti, bezúhonnost, schopnost výkonu ze zdravotního hlediska, znalost českého jazyka (Čáp, et. al, c2009).

Na studium mohou nastoupit učitelé, jež dokončili vysokou školu pedagogického zaměření a s minimální praxí ve školství 2 roky. Na Univerzitě Karlově v Praze lze studovat výchovné poradenství, trvá 4 semestry a hodinová dotace činí 220 přímých vyučovacích hodin, probíhá jedenkrát za měsíc. Formou odborné praxe s časovou dotací 30 hodin probíhá nepřímá výuka v kvalifikovaných pedagogicko-psychologických

zařízeních. Studium musí výchovný poradce zakončit úspěšným vykonáním závěrečné zkoušky a obhajobou závěrečné písemné práce (FF Univerzita Karlova, c2015).

Samozřejmě lze studium výchovného poradenství studovat na více vysokých školách, ale vždy formou celoživotního vzdělávání, s následným získáním osvědčení o absolvování studia.

1.5.3. Náplň práce

Na základních školách jsou zřizována školní poradenská pracoviště, která poskytují poradenské služby žákům, jejich rodičům a pedagogům. Pro tuto činnost je nezbytná důvěra a ochrana osobních údajů klientů.

Zodpovědný za poskytování služeb je ředitel školy či zástupce ředitele. Vedení školy by mělo s poradenských pracovištěm spolupracovat, vzájemně se informovat a dodržovat etický kodex (Zapletalová, c2011-2020).

Nejčastěji pozice školních poradenských pracovníků zajišťují výchovní poradci a školní metodici prevence sociálně patologických jevů, mohou je doplnit také školní psychologové a školní speciální pedagogové (Brožová, 2010).

Výchovného poradce jmenuje do funkce ředitel školy na základě výběrového řízení. Výchovný poradce má také funkci odborného poradce pro ředitele školy při problémech v oblasti výchovy a také ohledně kariérového poradenství. Důležitou činností výchovného poradce je hledat, orientovat se, zobecňovat a interpretovat veškeré výchovné problémy, zjišťovat jejich příčinu a zabývat se prevencí těchto problémů. Na základě problému navrhuje řešení a spolupracuje či domlouvá spolupráci s dalšími odbornými zařízeními (Šefránková, 2007).

Lacena (2010) uvádí dělení činností výchovného poradce podle různých kritérií. Výchovný poradce poskytuje služby, konkrétně činnosti informační, preventivní, identifikační, diagnostické a orientační. Dá se realizovat jako individuální, skupinové nebo hromadné jednání. Může se také dělit podle cílové skupiny na poskytování služeb, rad, námětů, konzultací pro žáky, učitele, vychovatele či rodiče.

Výchovní poradci míří svou práci hlavně k rodičům, žákům a ostatním pedagogům. V případě, že žák nebo jeho rodič mají potřebu svěřit se s problémem, poradit.

Žáci by měli výchovného poradce vyhledat v případě potřeby pomoci nebo svěřeni se se svým problémem, tato vize je v realu nemožná. Výchovní poradci nemohou z důvodu časové dotace pro poradenskou činnost zvládat řešit veškeré problémy

a zaměřují se primárně na žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi (Vítková, 2004).

1.6. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Jedinec vyžadující speciální vzdělávací potřeby je žák, který potřebuje podpůrná opatření k dosažení co nejvyššího vzdělání nebo k možnému uplatnění a užívání svých práv na rovnocenné úrovni s ostatními. Podpůrná opatření jsou úpravy ve vzdělávání a školních potřebách podle zdravotního stavu, sociokulturního stavu nebo podle jiných znevýhodnění. Škola musí poskytnout bezplatná podpůrná opatření z § 16 školského zákona č. 561/2004 Sb., každému jedinci, který na to má právo. (Národní ústav pro vzdělávání, c2011-2020).

1.6.1. Dělení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

- Žáci se zdravotním postižením – žáci tělesně, zrakově či sluchově postižení, žáci s lehkým mentálním postižením, s kombinovanými vadami a zdravotním oslabením, dlouhodobou nemocí či lehčími zdravotními poruchami směřující k poruchám učení.
- Žáci s vadami řeči – poruchami zpracování jazykové informace, např. afázie, dysfázie, dysartrie, dyslalie, mutismus, ataktická řeč.
- Žáci se specifickými poruchami učení, pozornosti a chování – způsobující obtíže ve výuce, do SPU patří dyslexie (obtíže se čtením), dysortografie (potíže s pravopisem), dysgrafie (obtíže v písemném projevu), dyskalkulie (porucha počítání), dysmúzie (souvisí s hudebními schopnostmi), dyspinxie (úroveň kresby). Mezi poruchy pozornosti patří ADD (porucha pozornosti) a ADHD (porucha pozornosti s hyperaktivitou), do poruch chování spadá jakákoliv negativní odchylka od normy z hlediska chování.
- Žáci z odlišných kulturních a životních podmínek – pocházejí z rodiny s nízkým sociálně kulturním statutem, s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou.
- Žáci, jejichž mateřským jazykem není čeština – z rodin cizinců, pobývajících na území České republiky.
- Žáci nadaní a mimořádně nadaní, pokud mají přidružené speciální vzdělávací potřeby – nadaní s SPU, nadaní a poruchy pozornosti a nadaní

a Aspergerův syndrom (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2013-2020).

1.6.2. Podpůrná opatření

Podpůrná opatření mohou upravovat organizaci, obsah, hodnocení, formy a metody vzdělávání z jiných služeb poskytovaných školou. Zabezpečují výuku speciálně pedagogickou péčí, může být prodloužena délka vzdělávání, úprava podmínek pro přijetí k dalšímu vzdělávání a ukončování vzdělávání. Podpůrná opatření zahrnují využívání kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a výukových pomůcek, vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu, poskytnutí asistenta pedagoga a mnoho jiných změn, které nalezneme v §16 odst. 2 školského zákona č. 561/2004 Sb.

Podpůrná opatření jsou rozdělena do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. První stupeň podpůrného opatření navrhuje škola nebo školské zařízení a nepotřebuje doporučení školského poradenského pracoviště, navrhují jej pedagogičtí pracovníci podle plánu pedagogické podpory (PLPP), kompenzují se jím mírné obtíže ve vzdělávání jedince. Druhý až pátý stupeň podpůrných opatření lze uplatňovat pouze na základě doporučení ŠPZ (Národní ústav pro vzdělávání, c2011-2020).

1.6.3. Individuální vzdělávací plán

Plán je zpracováván školou na základě doporučení školského poradenského zařízení, zde je nezbytný souhlas zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka. IVP obsahuje následující údaje, stupeň podpůrného opatření poskytovaných spolu s IVP, identifikační údaje žáka a také údaje pedagogických pracovníků, kteří se podílejí na žakově vzdělávacím procesu. Obsahuje též údaje o rozvržení času a obsahu vzdělávání, jaké metody a formy výuky se upravují a jak má být žák hodnocen. Nesmí chybět jméno pracovníka školského poradenského zařízení, které spolupracuje se školou na poskytování speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

V IVP nalezneme speciálně pedagogickou a pedagogickou intervenci, pokud ji školské poradenské zařízení žákovi doporučilo.

Povinností školy je zpracování IVP nejdéle do 1 měsíce ode dne obdržení doporučení ŠPZ. IVP může být průběžně upraven a doplněn na základě individuálních potřeb žáka. IVP je vypracováváno až od 2. stupně podpůrných opatření (Národní ústav pro vzdělávání, c2011-2020).

IVP slouží pro všechny, kteří jsou zapojeni do výchovy a vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Plán vzniká ve spolupráci učitele s ŠPP a ŠPZ. Vypracovává se pouze pro ty předměty, ve kterých se výrazně projevují žákova oslabení. S plánem musí být seznámeni všichni zúčastnění, tzn. vyučující všech předmětů, žák, jeho zákonní zástupci a musí jej stvrdit svým podpisem. Minimálně jednou ročně ŠPZ ve spolupráci se školou musí vyhodnotit naplňování cílů IVP (Zelinková, 2005).

1.6.4. Plán pedagogické podpory

Tento plán vypracovává škola pro žáka v prvním stupni podpůrných opatření, který má mírné potíže ve vzdělávání. Může to být pomalé tempo, špatná koncentrace pozornosti, mírné obtíže se čtením, psaním, počítáním nebo vyžadují jiné výukové úpravy, speciální domácí přípravu, odlišné vzdělávací metody a formy, organizaci, hodnocení, ale nevyžadují vyšší stupeň podpůrných opatření.

PLPP obsahuje stručně popsané obtíže žáka, změny ve vzdělávacích metodách a postupech, organizaci výuky, jsou zde stanovené cíle, způsob vyhodnocování účinnosti podpory a naplňování plánu (Zapletalová, Mrázová, 2014-2016).

Vzor plánu se nachází v příloze č. 3 ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

1.6.5. Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami by měl být hodnocen a klasifikován na základě seznámení se s žákovými příznaky postižení, mělo by tomu tak být ve všech předmětech, kde se žákovo postižení projevuje.

Pedagogičtí pracovníci kladou důraz na motivační stránku hodnocení, hodnotí žákovi zvládnuté skutečnosti. Doporučují se různé formy hodnocení, např. hodnocení body, uvést počet chyb, slovní hodnocení atd.

Upřednostňuje se při klasifikování žáka široké slovní hodnocení, mělo by být projednáno třídním učitelem, výchovným poradcem i všemi pedagogy, kteří se podílejí na výuce žáka.

S hodnocením a klasifikací žáka se speciálními vzdělávacími potřebami seznámí třídní učitel i ostatní žáky třídy a vhodným způsobem sdělí důvod individuálního přístupu k žákovi.

Žák se zdravotním postižením, s částečným osvobozením nebo s úlevami doporučenými lékařem je klasifikován při tělesné výchově na základě druhu a stupně postižení, musí být zohledněn jeho celkový zdravotní stav (Národní ústav odborného vzdělávání, c2008).

1.7. Spolupracující poradenská zařízení

V práci výchovného poradce mohou nastat situace, problémy, se kterými si neporadí. Důvody mohou být různé, výchovný poradce nebude dostatečně odborně vzdělaný, není v jeho kompetenci daný problém vyřešit. V těchto případech je možné se obrátit na další poradenská zařízení a využít pomoci ostatních institucí, proto jim bude věnována tato kapitola.

1.7.1. Pedagogicko-psychologická poradna

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP) patří mezi školská poradenská zařízení. Hlavní náplní PPP je poskytovat pedagogicko-psychologické a speciálně pedagogické služby, pomáhat tak při výchovně-vzdělávacím procesu žáků.

PPP se podílí na vzdělávání žáků a jejich služby jsou určeny pro žáky, jejich rodiče, školy a školská zařízení. Poradny jsou určeny pro děti od 3 let, mohou služby využívat do ukončení středního, případně vyššího odborného vzdělání. Poskytované služby jsou zdarma, vykonávané ambulantně, mohou být pro jednotlivce i skupiny. Není výjimkou, že zaměstnanec PPP navštěvuje školy, hlavně z důvodu metodických schůzek s výchovnými poradci, učiteli, speciálními pedagogy a školními psychology, které jsou kvůli integrování žáků povinné – vyhláška MŠMT (Mertin, Krejčová, 2013).

Nejčastěji výchovní poradci žádají o pomoc nebo podporu psychology, kteří se zabývají poradenstvím a působí v pedagogicko-psychologické poradně. Hlavním záměrem PPP je poskytnout služby rodičům, jejich dětem, avšak jsou součástí poradenského systému školy, kde se věnují také konzultacím, odborné podpoře pro učitele a výchovné poradce. V praxi tento proces není úplně ideální, škola zašle písemnou žádost k vyšetření daného žáka do PPP skrz jeho zákonné zástupce, k ústnímu vysvětlení a specifikování mezi poradcem a psychologem bohužel nedojde. Psycholog vychází pouze z požadavků a trápení rodičů, ne učitele, který může mít jiné požadavky a otázky pro psychologa. Kvůli prosperující spolupráci je důležité jasné formulování požadavků ze strany učitele, který vyšetření doporučil. Je nezbytné, aby učitel jasně popsal chování, problémy žáka ve škole, jaká již proběhla opatření a zda je situace

proměnlivá (k lepšímu či horšímu). Vysvětlovat nebo hodnotit problémy a chování žáka není pro psychologa stěžejní.

Není na místě od psychologa očekávat přesné návody nebo postupy, jak s žákem pracovat, co zaručeně pomůže. Psycholog učiteli hlavně doporučí postupy, většinou je učitel zná a zkusí je aplikovat. Nelze očekávat prognózy, ani razantní změny po první návštěvě PPP. Ke změnám dochází postupně v prostředí, které je pro žáka nejpřirozenější, kde tráví nejvíce času (ve škole, doma). V průběhu jednání psychologa s rodiči a žákem vyjdou na povrch nové informace, psycholog přijde na nový odborný pohled, nápad, informace pak předá učiteli, jeho úkolem je co nejefektivněji využít tyto nápady v praxi (Lazarová, 2008).

Proces vzdělávání žáka je zvolena a upravena podle doporučení PPP. Velký vliv mají poradny na procesech přijetí a osvojování vědomostí, přístupů, hodnotové orientace (učební styl, různé terapie, aj.). Poradny poskytují pomoc v rozvíjení pedagogicko-psychologické kompetence učitele, podílejí se na preventivním opatření rizikového chování žáků a též volbou povolání (Mertin, Krejčová, 2013).

Každý okres nebo městská část by měla mít PPP. PPP spolupracují, jsou propojené se školským systémem, proto jsou pro zákonné zástupce přehledné a dostupné. Poradny se zabývají také prevencí, neřeší pouze problémy, které už nastaly. Spolupráce s dlouhodobou platností mezi učiteli, poradci a poradnou je nezbytně nutná pro preventivní programy, které pro školy poradny vytvářejí. Poradny poskytují i další typy programů, informace, také přímé intervence, které zvyšují prestiž pedagogické práce. PPP jsou primárně zaměřené na práci s žáky a mladistvými, je důležité brát je jako pomoc pro školy.

Práci v PPP vykonávají hlavně psychologové zabývající se poradenstvím, patří sem také speciální pedagog a sociální pracovník. Psychologové diagnostikují, zabývají se krátkodobou i dlouhodobou intervencí. Pokud je nedostatečné množství psychologů v poradně, zřizují se detašovaná pracoviště nebo psycholog dochází přímo do školy. Některými typy postižení a nápravou se zabývá speciální pedagog (Hadj-Mousová, 2002).

Služby poskytované PPP:

- Poskytují celostní diagnostiku z hlediska psychologického, speciálně pedagogického a sociálního se zaměřením na školní zralost, zjišťování důvodů poruch učení, chování a jiných obtíží v rozvoji jedince, ve výchovně-vzdělávacím procesu dítěte, také se zaměřují na nadané děti

a mládež, aby byla co nejlépe uplatněna a rozvíjena jejich schopnost, zjišťují individuální předpoklady, dále diagnostika v oblasti profesní orientace.

- Provádí psychologickou a speciálně pedagogickou práci se zaměřením na osobnostní, sebepoznávací rozvoj, rozvíjení prosociální formy chování u dětí a mladistvých, zabývají se prevencí školního neúspěchu, nepříznivými jevy ve společenském vývoji, nápravou poruch učení, chování a jinými problémy spjatými s výchovnou, vzděláním, vývojem dětí a mladistvých.
- Vypracovávají odborná vyjádření, podklady, které slouží orgánům školské státní správy k rozhodnutí zařazení či přeřazení jedince do školy nebo školského zařízení a k dalším vzdělávacím opatřením.
- Předávají odborné informace pedagogům, kteří řeší vývoj z psychického či sociálního hlediska, výchovu, vzdělávání nebo kariérní orientaci. Mohou též pedagogy vzdělávat nebo jim poskytnout konzultaci.
- Zabývají se i prevencí rizikového chování drogově závislých a navazující spolupráci s dalšími institucemi a zařízeními.
- Pro školy, které nemají vlastního psychologa nebo speciálního pedagoga poskytují služby těchto odborníků.
- Mohou nabízet aktivity (volnočasovou aktivitu, reedukaci, intervenční program) pro třídu s vyskutující se šikanou či negativními vztahy (Mertin, Krejčová, 2013).

Primárně by měli kontaktovat poradnu rodiče, je možné, aby kontaktovala škola na základě domluvy s rodiči. Dokumenty z PPP jsou dodávány zákonným zástupcům a podle jejich uvážení je dostane škola. Škola není považována za klienta poradny, pouze s PPP spolupracuje, nemohou výchovní poradci žádat o dokumenty žáků, pokud zákonný zástupce dá souhlas, tak je možné poskytnout zprávu škole (Mertin, Krejčová, 2013).

1.7.2. Speciálně pedagogická centra

Mezi další instituce, které se podílejí na poradenském systému jsou speciálně pedagogická centra (SPC). SPC spadají mezi školská zařízení, zabývají se klienty se zdravotním postižením, poskytují jim speciálně pedagogickou, psychologickou a jinou

pomoc. Zabývá se také procesem pedagogické a sociální integrace, při kterém odborně pomáhají, spolupracují s rodinami, školami, školskými a jinými odborníky. Samostatné SPC mohou vznikat, ale musí mít svého zřizovatele (např. škola, školský úřad, MŠMT, soukromé SPC a jiné), častěji však vznikají SPC při ZŠ. SPC se liší především svým zaměřením, mohou být SPC pro osoby se sluchovými vadami, zrakovými, řečovými, také pro osoby s tělesnými, mentálními nebo kombinovanými postiženími, případně pro osoby s poruchami autistického spektra (PAS). Zaměřena jsou tato centra hlavně na podporování klientů v předškolním věku, o které pečují zákonní zástupci, podporují také osoby integrované do škol a školských zařízení, klienty, kteří nemohou navštěvovat školy (s těžkým a kombinovaným zdravotním postižením, ve věku 3-19 let).

Péče SPC je ambulantní, odborníci docházejí i do rodin, škol a školských zařízení.

Mezi poskytované služby SPC patří depistáž osob se zdravotním postižením, speciálně pedagogická, psychologická, sociální diagnostika, poradenství, konzultace, terapie, metodická činnost, speciálně pedagogická stimulační a vzdělávací činnost pro integrované osoby se zdravotním, těžkým a kombinovaným postižením. Zabývají se též přípravou, zpracováním individuálních, výchovně-vzdělávacích a stimulačních programů pro žáky, kteří byli integrováni do běžné školy. Zpracovávají odborné podklady a posudky pro správné řízení. Jsou k dispozici i při volbě vzdělávání a kariéry pro osoby se zdravotním postižením, podílejí se na prevenci rizikového chování (Mertin, Krejčová, 2013).

SPC patří mezi nově vzniklá zařízení, vznikla z důvodu pomoci a poskytování speciální péče osobám se zdravotním postižením, které jsou stále ve vyšší míře integrováni do běžných škol.

Centra jsou propojena se specializovanými školami pro žáky se zdravotním postižením. Mezi PPP a SPC je rozdíl v kompetencích, SPC má větší počet speciálních pedagogů a zabývají se problémy více do hloubky. Zákonní zástupci, pedagogové i poradci mohou o pomoc požádat jakékoliv zařízení, tak se jim dostane pomoci v rámci jejich možností, v případě potřeby se obrátí na další zařízení. SPC se také liší od PPP délkou spolupráce, PPP poskytují spíše krátkodobé intervence, SPC poskytuje dlouhodobou speciálně pedagogickou péči, většinou po dobu docházení žáka do školy (Hadj-Moussová, 2002). Spolupráce těchto dvou zařízení má vliv na kvalitu dostupného odborného poradenství, kvalitní spolupráci narůstá efektivita a kvalita (Kubová, 1995).

1.7.3. Střediska výchovné péče

Další zařízení, která doplňují komplexnost poradenské péče jsou střediska výchovné péče (SVP) (Brožová, 2010).

SVP také patří mezi novější typ poradenského zařízení. První střediska tohoto typu se začala objevovat již kolem roku 1989 (např. středisko Klíčov v Praze). Pro výchovně poradenský systém znamenají SVP instituci, která řeší hlavně výchovné problémy, a to především v těžké formě. Pokud poskytovaná péče ve formě intervencí PPP nebo SPC nebyla dostačující, je klient předán do péče SVP. Odborníci, kteří pracují v SVP jsou hlavně speciální pedagogové se specializací na etopedii (mohou mít i jiné specializace), dále psychologové, především kliničtí nebo psychoterapeuti.

Je možné do středisek docházet nebo klienta ubytovat na dobu potřebnou. Pobytová péče je určena hlavně pro mladistvé a dospívající, kteří vyžadují intenzivní péči nebo je potřeba chránit klienty před okolím (patogenní kontakt), v některých případech se přerušují kontakty s rodinami.

Z typů problémů, kterým se věnuje SVP je jasné, že nejčastějšími klienty jsou mladistvé dospívající osoby nebo v období puberty. Služby mohou poskytovat i mladším klientům, často se setkávají s rodiči jako s klienty nebo mohou pracovat s celou rodinnou, kdy problémové chování mladistvého graduje nebo vznikají konflikty s rodiči (útěk z domova aj.). Častými klienty jsou osoby z rodin, které mají nízkou sociokulturní úroveň, také rozpadající se, disharmonické rodiny vyžadující pomoc SVP (Hadj-Moussová, 2002).

SVP se zabývá prevencí, řešením výchovných problémů, poruchami chování a zápornými jevy dětí. Za další cíl se dá považovat zmírnění či odstranění příčiny a následku u rozvinuté poruchy dítěte.

Mezi služby poskytované dětem, žákům, studentům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízení, kterým se věnují SVP patří diagnostika, poradenská a výchovná činnost. SVP jsou určena pro děti, žáky od 3 let do 26 let (příprava na povolání). Jediná výjimka, které SVP službu neposkytuje je osoba s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou nebo s předběžným opatřením. Problémy ve spolupráci mohou vzniknout také s osobami, které užívají návykové látky. SVP pomáhá osobám, které užívají návykové látky v důsledku problémového chování, avšak osobám závislých na návykových látkách ve většině případů svou pomoc neposkytují.

Poskytovaná péče SVP je většinou ambulantně, v některých případech jsou klienti umístěni na internátní oddělení nebo stacionář (Mertin, Krejčová, 2013).

Ambulantní oddělení je SVP poskytována bezplatně, spolupráce může být jednorázová, krátkodobá i dlouhodobá. Probíhá ve formě terapií rodinných, individuálních či skupinových a v podobě poradny. O tuto spolupráci většinou žádají zákonní zástupci, ještě před začátkem probíhají vyšetření speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické, které je zaměřené na chování a vývoj a každému jedinci je vypracován individuální pomocný plán. Toto oddělení nabízí konzultace, schůzky i porady pro zaměstnance školy, ať už pro pedagogy nebo poradenské pracovníky. Vytváří také programy pro třídy, tzv. intervenční programy pro školní třídy, které mají problémy s šikanou, násilím či špatné vztahy. K realizování programu, který škola objedná je nezbytné, aby souhlasili zákonní zástupci všech žáků třídy.

Internátní oddělení provozuje hlavně preventivní výchovné pobyty, které jsou částečně hrazené a trvají 8 týdnů. Pobyt jsou vhodné pro klienty ve věku mezi 6 a 18 lety, kteří trpí poruchami chování, vztahovými či komunikačními problémy, ale i pro klienty s lehkými kriminálními problémy schopnými alespoň minimální spolupráce. Pobyt je dobrovolný, prováděn na základě smlouvy SVP s klientem a jeho zákonnými zástupci, proto je nutná motivace ke spolupráci. Než klient nastoupí na pobyt, je nezbytné spolupracovat s ambulantním oddělením a to i po ukončení pobytu. Internátní programy mohou být různé, ale jsou založeny na komunitním modelu a využívají prvky režimové a terapeutické. Spolupráce s rodinou po dobu pobytu je důležitá především k posilování vazeb rodiny. Pobyt nepřerušuje školní docházku, žák dochází buď do kmenové školy ve středisku nebo do školy, kterou má sjednané SVP. Žák je veden podle individuálního vzdělávacího plánu, který se sestavuje před nástupem na pobyt, na základě podkladů z jeho kmenové školy. K tvorbě podkladů je nutná podpora výchovného poradce i třídního učitele.

Stacionární oddělení se liší od internátní služby pouze tím, že klientům neposkytuje ubytování, ale musí v odpoledních hodinách (nejdéle v 19 hodin) odejít za svou rodinou. Z tohoto důvodu se využívají skupinové programy s využitím odborným a terapeutických prvků. Školní docházka je realizována stejně jako při internátním pobytu, v kmenové škole nebo v dohodnuté škole SVP. Návrat zpět do původní školy nemusí být pro žáka jednoduchý, spolužáci mohou požadovat dřívější třídní roli a ze strany učitelů by mohla pokračovat nelibost. Podstatné je provést změny ve třídě jako celku a připravit ostatní. Pokud změny neprovedou, je možné, že chování žáka se znovu

navrátí. Žák může být po návratu správně nastaven a odhodlán ke změnám, pokud mu třídní vztahy neumožní „něco“ změnit, může žák chuť ke změně ztratit a ve svém chování ho to utvrdí. Je nutná komunikace mezi učitelem a žákem, který se vrátí z pobytu, spolupracovat i s výchovným poradcem a rozhodně před třídou neoznačovat žáka jako odstrašující případ za jeho chování. Výchovný poradce může poskytovat informace i mezi další učitele, aby žák pochopil, že jeho změna je pozitivní a dostává další šanci ke zlepšení chování (Mertin, Krejčová, 2013).

1.7.4. Další spolupracující organizace

Orgán sociálně právní ochrany dětí - Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) patří k obecním úřadům obcí s rozšířenou působností. Tato organizace se zabývá sociálně-právní ochranou dětí, sociálně-právním poradenstvím, náhradní rodinnou péčí a službami kurátora pro děti a mladistvé. Ze strany rodičů je možné OSPOD požádat o pomoc, pokud mají problémy s výchovou jejich dítěte. Zažádat může také škola, v případě nemožnosti spolupracovat s rodiči, také kvůli vážnému záškoláctví, agresivnímu chování, ale i z důvodu podezírání rodičů z trestných činů páchaných na dětech (např. týrání, zneužívání, zanedbávání péče o dítě). OSPOD poté poskytuje odbornou péči a pomáhá dětem a jejich rodinám. Sociální činnost v odvětví péče o dítě a rodinu u OSPODu vykonávají sociální pracovníci v míře, kterou stanovuje zákon. Poskytují sociálně-právní pomoc a poradenství, také pomáhají při návrzích k soudu. O kompletní sociálně-právní péči, sociální terapie se starají kurátoři pro děti a mládež. Kurátoři hlavně sledují vývoj dětí a mladistvých, kteří trpí poruchami chování a byl nad nimi určený dohled. Také tito pracovníci poskytují návrhy k soudu při ohrožování života dítěte nebo špatném vývoji dítěte. Sociální pracovníci i kurátoři vyhledávají děti, jejichž zákonní zástupci ohrožují vývoj dítěte, nedodržují povinnosti stanovené zákonem a neposkytují jim dostatečnou péči.

Policie ČR – Škola a Policie ČR (PČR) nespolupracují pouze při řešení trestných činů nebo přestupků. PČR poskytuje vzdělávací programy, besedy v rámci sociálně preventivní činnosti. Tyto aktivity jsou určené k předcházení kriminální činnosti u dětí a mladistvých. Pokud má škola podezření ze spáchání přestupku či trestného činu, je povinností ihned informaci oznámit PČR. PČR spolupracuje se školou při šikaně, která již hraničí s podezřením z trestné činnosti, např. ublížení na zdraví, vyděračství, okrádání, apod. (Mertin & Krejčová, 2013).

2. Cíle práce a výzkumné otázky

2.1. Cíle

Cílem mé bakalářské práce s názvem *Výchovné poradenství na základní škole se zřetelem na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami* je představit výchovné poradenství na Základní škole Hluboká nad Vltavou, především činnost výchovného poradce pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a výchovnými problémy (dle Vyhlášky č. 72/2005 Sb.). Zmapovat činnosti, kterými se zabývá výchovný poradce, poukázat na rozsah činnosti výchovného poradce a zorientovat se v dané problematice. Dále se zaměřit na Strategii předcházení školní neúspěšnosti a Plán výchovného poradce pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami za Základní škole Hluboká nad Vltavou.

2.2. Výzkumné otázky

1. Jaké spektrum žáků se specifickými vzdělávacími potřebami je v aktuálním školním roce na Základní škole Hluboká nad Vltavou včetně jejich počtu (na základě dostupných informací)?
2. Jaké požadavky jsou kladeny na začínajícího výchovného poradce na základní škole?

3. Metodika

Ke splnění cílů mé bakalářské práce, konkrétně její praktické části jsem zvolila formu kvalitativního výzkumu s využitím metody strukturovaného rozhovoru s výchovnou poradkyní a ředitelem školy, analýzy pedagogických dokumentů a materiálů a pozorování žáka při vyučování.

3.1. Charakteristika výzkumného souboru

Charakteristika obce

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala Základní školu Hluboká nad Vltavou. Město Hluboká nad Vltavou se nachází v jižních Čechách a leží na obou březích řeky Vltavy. Jeho historie sahá až do poloviny 13. století, kdy založil Přemysl Otakar II. královský hrad Hluboká společně s ním i České Budějovice. Hluboká leží na okraji českobudějovické kotliny, severně 10 km od Českých Budějovic. Počet obyvatel je 5419 osob. Katastrální výměra plochy města je 9 111, 9163 ha, cca třetinu katastrální výměry zaujímají hlubocké obory. Z hlediska rozlohy je obec druhá nejrozlehlejší v okolí Českobudějovicka. Podle katastru je obec rozdělena na části - Bavorovice, Hluboká nad Vltavou, Hroznějovice, Jaroslavice u Kostelce, Jeznice, Kostelec, Líšnice, Munice, Poněšice, Purkarec.

Charakteristika školy

Základní škola na Hluboké nad Vltavou se může pyšnit dlouhou historií, první poznatky o tzv. škole v Podhradí nalezneme již v roce 1681. Nejprve se skládala osmiletá základní škola na Hluboké ze čtyř budov a pro velké množství žáků se v roce 1959 zavedlo střídavé vyučování. Poté v roce 1979 začala výstavba nové modernizované pavilónové školy, ve které bylo 18 tříd a od srpna 1982 byla tato nová budova v provozu. Dále byl zřízen nový pavilon mimoškolní výchovy, fotbalové hřiště a tenisový kurt.

ZŠ Hluboká nad Vltavou je samostatná příspěvková organizace a právním subjektem, rozhodlo tak Ministerstvo školství a tělovýchovy. Zřizovatelem je město Hluboká nad Vltavou. Tato škola je zcela organizovaná spádová škola s devíti vzestupnými ročníky. Obvykle jsou na prvním i druhém stupni všechny ročníky po dvou paralelních třídách. Maximálně může tuto školu navštěvovat 500 žáků, nyní školu

navštěvuje 438 žáků. Součástí ZŠ je školní družina, která má kapacitu kolem 150 žáků a školní jídelna, která má kapacitu cca 600 strážníků.

Základní škola Hluboká nad Vltavou má od školního roku 2007/2008 vlastní Školní vzdělávací program „Škola pro život“, podle kterého vyučují. Město má cca 5000 obyvatel a školu navštěvují také žáci z obce Bavorovice, Munice, Chlumeč, Dobřejovice, Poněšice, Purkarec, Líšnice, Vondrov, Kostelec, Stará Obora, Hroznějovice, Jeznice, Bašta – samota. Budova školy se nachází v krásném zámeckém parku v blízkosti centra města Hluboká nad Vltavou, hromadná doprava z okolních obcí je snadno dostupná.

Vybavenost školy

Velký areál základní školy je rozdělen do tří pavilonů, součástí je také sportovní areál, tělocvična a fitness. Za příznivého počasí je také možné zpestřit a zefektivnit výuku využitím venkovní třídy pro výuku čtení, výtvarné výchovy, přírodopisu i dalších předmětů. Školní družina má k dispozici školní zahradu s dětským hřištěm, houpačkou, lezeckými, hracími prvky, má také venkovní třídu. V pavilonu 1. stupně nalezneme 10 tříd, knihovnu pro žáky, 2 kabinety pro pedagogy, kabinet výchovného poradce a 2 kabinety s výukovými pomůckami. Zpravidla je součástí každé třídy interaktivní tabule s dalším příslušenstvím.

V pavilonu 2. stupně je 8 tříd, také 3 jazykové učebny, 2 učebny ICT, 9 kabinetů pro pedagogy odborných předmětů.

Cvičná kuchyně pro výuku Člověk a svět práce se nachází v přízemí, využívá se i pro jiné činnosti.

Další pavilon slouží pro mimoškolní výchovu, v jeho přízemí je učebna hudební výchovy, je zde dílna pro technické činnosti a jedno z oddělení školní družiny. V prvním patře tohoto pavilonu jsou 4 oddělení školní družiny a 4 třídy sloužící pro zájmové činnosti dětí, které má na starost Centrum volného času dětí a mládeže. Každý rok centrum nabízí desítky kroužků z různých odvětví zájmové činnosti pro děti. Mimo jiné je možné zde využít fitness centrum a lezeckou stěnu.

Do dvou čelních pavilonů je umístěna školní kuchyně, jídelna, 4 kanceláře, sborovna, kabinety, šatny. Suterén zahrnuje učebnu výtvarné výchovy a keramiky, kde je k dispozici keramická pec.

Školní učebny jsou vybavovány novými pomůckami, nábytkem podle možností a potřeb.

Tělocvična má rozměr 40 x 20 m, její součástí je dostatek sportovního nářadí a náčiní a v roce 2014 se uskutečnila rekonstrukce podlahy.

Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor je ustálený a má dobrou věkovou strukturu. Skládá se z ředitele školy, zástupkyně ředitele, 11 vyučujících 1. stupně, 14 vyučujících 2. stupně, 5 vychovatelů a 5 asistentů pedagoga. Různorodý pedagogický sbor s převahou žen je věkově různý, součástí sboru jsou mladí pracovníci i zkušení kolegové. Jeden z pracovníků je externí pedagog, který je učitelem hudební výchovy a zároveň profesionálním hudebníkem.

Odbornou pomoc pro žáky nabízí prostřednictvím výchovného poradce, metodika prevence sociálně patologických jevů, koordinátora environmentální výchovy a koordinátora ICT. Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami poskytují podporu v takovém rozsahu, jaký je potřeba.

Na ŠVP pracují 2 koordinátoři. Předměty na této škole se vyučují aprobovaně. Škola svým pracovníkům umožňuje zúčastnit se dalšího vzdělávání v mnoha oborech, pracovníci chtějí profesně růst, sbírat nové informace a odborné poznatky pro svou profesi. Škola se v rámci možností zúčastňuje projektů, které vyhlašuje např. EU, MŠMT a ti škole podstatně pomáhají.

Charakteristika žáků

Za poslední roky se počet žáků nijak významně nemění, dojíždějících žáků z okolních obcí je přibližně 50% a to hlavně na 2. stupni, tito žáci zpravidla navštěvovali malotřídní školy. Škola v Hluboké nad Vltavou velmi dobře spolupracuje s okolními školami.

Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami – poruchami učení či chování, se zdravotním a sociálním znevýhodněním je věnována individuální péče ve všech třídách. Vzdělávání jsou zde i žáci cizích státních příslušníků.

3.2. Metoda výzkumu

Studium dokumentů a materiálů

Studium dokumentů se v praxi využívá hlavně, když není možné se setkat se všemi respondenty nebo je důležité doplnit detaily k údajům získaným pozorováním, rozhovorem či dotazníkem dalšími informacemi z písemných dokumentů. Dokumenty mohou být kterékoliv psané texty spojené s předmětem zkoumání. Dokumenty mají

více typů, mohou být úmyslné a neúmyslné. Úmyslné vznikly z nějakého důvodu, patří sem např. výkazy, zápisy, soudní jednání atd., jejich cílem je zapsat a zaznamenat podrobnosti, údaje. Naopak existují i dokumenty, které vznikly nezáměrně, mohou to být deníky, životopisy, zápisníky, poznámky z výzkumu atd. Při studiu dokumentů se zabýváme zkoumáním obsahu skrz soustavy kategorií (Ondrejko, 2005).

Rozhovor

Významným nástrojem komunikace mezi lidmi a základní sociální funkcí řeči je rozhovor. Dá se využít jako metoda k poznání lidí. Pro některé výzkumy, hlavně pro psychologické je rozhovor jedna z nejdůležitějších metod zkoumání a také patří spolu s dotazníkem k nejvíce používaným metodám sběru dat. I přesto existují mnohé výhrady k používání rozhovoru ve vědeckém výzkumu, rozhovor je považován jako pomocný prostředek k vysvětlení dat získaným jinou metodou (Ondrejko, 2005).

Pozorování

Každý denně něco pozorujeme, k pozorování se dají používat pomůcky a nástroje. Závěry z pozorování si můžeme zaznamenávat. Každodenní pozorování se označuje za laické. Pro získávání empirických údajů se obvykle používá vědecké pozorování. Liší se od obyčejného pozorování tím, že je součástí výzkumu. „*Vědecké pozorování je definováno jako technika sběru informací založená na zaměřeném, systematickém a organizovaném sledování smyslově vnímatelných projevů aktuálního stavu prvků, aspektů, fenoménu atd., které jsou objektem zkoumání.*“ (Reichel, 2009, str. 94)

Pozorování můžeme rozdělit podle míry standardizace na nestandardizované a standardizované. Nestandardizované pozorování je v praxi zaměřené pouze na určitý předmět a v průběhu pozorování může pozorovatel rozhodnout o jiných krocích. Může se v průběhu pozorování změnit cíl pozorování. Nestandardizované pozorování se nejvíce využívá v kvalitativním výzkumu.

Opakem výše zmíněného je standardizované pozorování. Standardizované pozorování je přesně dané, formalizované, dopředu je stanovené vše podstatné (místo, čas, pozorovaný předmět/cíl, podoba) (Reichel, 2009).

4. Výsledky

K naplnění stanoveného cíle bakalářské práce jsem několikrát navštívila ZŠ Hluboká nad Vltavou. Před první návštěvou jsem si nejprve domluvila schůzku s výchovnou poradkyní v budově školy. Následně mě seznámila se školou, základními údaji a odkázala mě na další pracovníky, od kterých mohu dostat potřebné informace.

Na základě nastudované teorie týkající se výchovného poradenství jsem si připravila otázky pro výchovnou poradkyni a domluvila si další schůzku.

S výchovnou poradkyní jsem se opět setkala v budově školy, konkrétně v její kanceláři. Byla jsem seznámena s prací výchovné poradkyně, vysvětlila mi, jaká je její náplň práce, jaké studium absolvovala pro tuto činnost, s jakými institucemi spolupracuje a jak spolupráce probíhá, s kým dále spolupracuje (s rodiči, vedením, učiteli), jak pracuje s žáky. Také mi ukázala veškeré dokumenty, které pro svou práci potřebuje a ukázala mi složky s dokumentací žáků.

Pro výchovnou poradkyni jsme měla připravených několik otázek z různých okruhů výchovného poradenství. Zajímalo mě spektrum žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a veškeré detailní informace spojené s prací s těmito žáky např. diagnostika, spolupráce s rodiči, institucemi, vedení konkrétní dokumentace (IVP, PLPP), asistent pedagoga, řešení problémů. Výchovná poradkyně mi vyšla vstříc v každém mém požadavku, ochotně odpovídala na otázky a rozhovor se rozvíjel i mimo připravené otázky.

Vysvětlila mi, jaké studium je nezbytné absolvovat pro výkon, seznámila s literaturou potřebnou k práci, konkrétními činnostmi, harmonogramem na celý školní rok a dalšími důležitými složkami její práce.

Ředitel školy mi poskytl krátký rozhovor a umožnil nahlédnout do ŠVP školy, to jsem prostudovala a našla v něm mnoho informací potřebných pro zpracování výzkumu.

Měla jsem možnost nahlédnout do výuky třídy, kde je vzděláván žák s SVP a má k dispozici asistenta pedagoga.

4.1. Analýza rozhovorů s výchovnou poradkyní a s ředitelem školy

K zjištění informací bylo použito strukturovaného rozhovoru, zapsaného do záznamového archu. Rozhovory byly dva, první s výchovnou poradkyní a druhý s ředitelem školy.

Rozhovor s výchovnou poradkyní:

Odpověď na otázku č. 1: Popsala byste ve stručnosti náplň práce výchovného poradce na vaší škole?

Náplň mé práce je obsáhlá, zabývám se oblastí kariérového poradenství, pomáhám žákům při volbě povolání, spolupracuji s rodiči, poskytuji informace o možném studiu a přijímacího řízení, radím učitelům v této oblasti. Spolupracuji se školskými poradenskými zařízeními při zajišťování podpůrných opatření pro žáky s SVP a poskytuji metodickou pomoc učitelům školy skrze péči o žáky s SVP, řešení výchovných a výukových problémů, připravujeme společně PLPP a IVP.

Odpověď na otázku č. 2: Jste spokojená ve své funkci výchovné poradkyně?

Práce s žáky mě naplňuje, baví mě, avšak bych měla ráda více času. Mám na poradenskou činnost pouze 3 hodiny týdně, určuje se podle počtu žáků, ale věnuji se jí 7 hodin týdně i o víkendu. Časově nejnáročnější období je pro mě začátek a konec školního roku, kdy probíhají přípravy a vyhodnocování plánů. Zázemí je dostačující a ve vedení školy mám velkou podporu.

Odpověď na otázku č. 3: Jaká činnost výchovného poradce vás nejvíce zaměstnává?

Nemůžu říci, která z činností je nejnáročnější, ale značnou část věnuji kariérovému poradenství a administrativním úkolům, kterých rok od roku přibývá, z důvodu měnící se legislativy.

Odpověď na otázku č.4: S kým nejvíce spolupracujete ohledně žáků s SVP a jakým způsobem?

Nejvíce spolupracuji s třídními učiteli, hlavně v případě problémů, kontroluji a konzultuji s nimi PLPP a IVP, které vypracovali. Dále pak s rodiči, bez jejich souhlasu nemůžeme poskytovat podpůrná opatření. Také se školním psychologem, společně s ním provádíme kariérové poradenství, s metodikem prevence, s ředitelem, asistenty, kteří se na mě obrací v případě nejasností v poskytování podpůrných opatření.

V neposlední řadě spolupracuji se ŠPZ, kam se odvolávám v případě potřeby vyšetření žáka s problémem.

Odpověď na otázku č.5: Jakým způsobem předcházíte školním neúspěchům?

Pro každého žáka na prvním stupni třídní učitelé vytváří plán pedagogické podpory, který nejméně jednou za půl roku společně vyhodnocujeme a tím odhalujeme případné nedostatky nebo odchylky. Snažíme se na děti klást přiměřené nároky, motivovat je, přistupovat individuálně ke každému, hodnotíme pozitivně a nesrovnáváme. Kooperujeme v rámci pedagogického sboru, řešíme případné problémy, jak nejrychleji to jde a jsme otevřeni v pomoci žákům i rodičům.

Odpověď na otázku č. 6: Jaký je postup v případě vyzozorování problému?

Nejprve učitel osloví rodiče a pokud na problém nestačí sami osloví mě nebo jiného pracovníka ŠPZ. Já postupuji podle typu problému, navrhu řešení a další postup. Pokud rodič souhlasí vyplníme společně žádost a dotazník, dotazník vyplní i učitel a já zasílám tyto dokumenty do příslušného zařízení. Někdy komunikuji s odborníky telefonicky nebo e-mailem. Oni sami v případě potřeby doplnění informací kontaktují učitele nebo mě, žáka vyšetří, poskytnou doporučení a instrukce ke zrealizování podpůrných opatření a IVP. Podpůrná opatření má na starosti třídní učitel, já kontroluji a dohlížím nad správností vypracování a vedení dokumentů. Podpůrná opatření se mohou měnit podle individuálních potřeb žáka.

V případě, že není možné získat souhlas rodičů, mají pochybnosti, tak provádím hospitaci ve výuce žáka s problémem a s rodiči jedním až potom co sama zjistím během pozorování. Z toho vyplývá, že nejdůležitějším článkem v tomto procesu je souhlas rodičů.

Odpověď na otázku č. 7: Jakým způsobem hodnotíte žáky s SVP?

Nedá se zobecnit způsob hodnocení, záleží na žakově problému, využíváme bodového hodnocení, slovního hodnocení a jiných forem.

Analýza rozhovoru s výchovnou poradkyní:

Z rozhovoru vyplynulo, že práce je pro výchovnou poradkyni naplňující, velkou část práce věnuje kariérovému poradenství, spolupráce s institucemi, školou i rodiči je fungující a na dobré úrovni. Úskalí vidí v časové nedostatečnosti a množství dokumentace, které musí vést. Výchovná poradkyně má dobré znalosti a vědomosti, jak s žáky s SVP pracovat. Zajímavé bylo zjištění, že každému žákovi na 1. stupni ZŠ Hluboká nad Vltavou vedou PLPP, který nejméně dvakrát ročně vyhodnocují a tím snáze a včas odhalí případné problémy. Výchovná poradkyně ví, jak postupovat v případě problému a používají individuální hodnotící systém.

Rozhovor s ředitelem školy:

Odpověď na otázku č. 1: Je pro vaši školu funkce výchovné poradkyně nezbytná?

Bez výchovné poradkyně by se naše škola neobešla, obrací se na ni učitelé, rodiče, žáci s jakýmkoliv problémem. Ví kam se odvolat, s jakými dalšími odborníky se v daném případě spojit, zná postupy a je velice vstřícná a spolehlivá.

Odpověď na otázku č. 2: Jak často komunikujete s výchovnou poradkyní?

Na začátku školního roku s výchovnou poradkyní konzultujeme, projednáváme a já schvaluji plán výchovného poradce, který výchovná poradkyně vytváří a je platný na celý školní rok. Dále komunikujeme na poradách a v případě problému kdykoliv, v případě vážnějšího výchovného problému svolávám výchovnou komisi, které se účastním.

Odpověď na otázku č. 3: Komunikujete s rodiči ohledně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami?

Do kontaktu se dostávám minimálně, většinou s nimi komunikují učitelé a pracovníci školského poradenského pracoviště, především výchovná poradkyně. S rodiči jedním až v případě závažného problému.

Odpověď na otázku č. 4: Jaká je spolupráce s rodiči, se školskými poradenskými zařízeními a školským poradenským pracovištěm?

S rodiči je to složité, jsou rodiče bezproblémoví, ale i ti co spolupracovat odmítají, těch je díkybohu menšina. Pomoc jejich dětem je pak velmi těžká, protože bez jejich souhlasu jsme bezmocní. Pak jsou rodiče, kteří nepřipouští, že jejich dítě problém má, a to je pak na učiteli nebo výchovné poradkyni přesvědčit rodiče a nabídnout pomoc. Já komunikuji s pracovníky ŠPZ především ohledně poskytování asistentů pro žáky s SVP a pak v případě vážného problému s OSPODem. Spolupráci se ŠPZ považují za bezproblémovou, ale vadí mi dlouhé čekací doby. A s pracovníky naší školy komunikuji bez potíží a vycházíme si vzájemně vstřícně.

Odpověď na otázku č. 5: Vidíte práci výchovné poradkyně jako časově náročnou?

Velmi, vím, že by potřebovala daleko víc času na přípravu, administrativu a konzultační hodiny.

Odpověď na otázku č. 6: Kdybyste měl přijmout začínajícího výchovného poradce, jaké podmínky by musel splňovat?

Ne každý se pro tuto práci hodí, ale určitě to musí být někdo s pedagogickou praxí, samozřejmě vzděláním potřebným pro tuto funkci, dostatečně empatický a pružný. Nelze tuto pozici dát začínajícímu učiteli, který nemá žádné zkušenosti z praxe, teprve se učí a neví, jak individuálně přistupovat k žákům a jejich rodičům. Proto i já jsem do této funkce zvolil učitelku s dlouholetou praxí a zkušenostmi.

Odpověď na otázku č. 7: Jaké máte na škole preventivní opatření pro předcházení školní neúspěšnosti?

Jako velké plus považuji přípravu plánu pedagogické podpory pro každého žáka 1. stupně, který je vyhodnocován každý půl rok a tím se mohou odhalit případné problémy ve výuce. Kromě toho provádíme preventivní programy několikrát ročně, dochází do školy odborníci ze ŠPZ. Žáci a jejich rodiče mají možnost domluvit si konzultaci s jakýmkoliv pracovníkem ze ŠPP.

Analýza rozhovoru s ředitelem školy:

Ředitel školy vidí funkci výchovné poradkyně ve vzdělávacím procesu jako nezbytnou. Komunikace s výchovnou poradkyní je častá a probíhá dle potřeb. Ředitel bývá v kontaktu i s rodiči, ale pouze ojediněle, stejně tak s institucemi komunikuje pouze ohledně přidělení asistentů pedagoga a v případě vážných a neodkladných výchovných problémů. Spolupráci se všemi účastníky výchovně vzdělávacího procesu zhodnotil téměř jako bezproblémovou. I on ví o problému s nedostatkem času při výkonu práce výchovné poradkyně. Zdůraznil předpoklady a požadavky, které jsou kladeny na výkon práce výchovného poradce. Pozitivní a přínosné vidí v preventivním opatřeních, která na škole používají.

4.1.1. Dokumentace výchovného poradce Základní školy Hluboká nad Vltavou

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných je stěžejní pro vedení dokumentace žáků s SVP. Výchovný poradce připravuje pro integrované žáky ve spolupráci s třídními učiteli plány pedagogické podpory a také individuální vzdělávací plány. Tyto dokumenty jsou založeny ve složkách každého žáka.

Každý žák s podpůrným opatřením má vedenou dokumentaci, která obsahuje PLPP, doporučení ŠPZ a případně IVP. PLPP vypracovává třídní učitel ve spolupráci s dalšími vyučujícími a výchovným radcem, tento plán je každý půl rok

vyhodnocován třídním učitelem a kontrolován výchovnou poradkyní. Na ZŠ Hluboká nad Vltavou je veden PLPP nejen u žáků s SVP, ale u každého žáka na 1. stupni.

Žáci, kteří vyžadují individuální vzdělávací potřeby dostanou doporučení pro vypracování IVP (po domluvě příslušné instituce s výchovnou poradkyní). IVP poté vypracovává třídní učitel, případně další učitel podílející se na žakově vzdělávání spolu s výchovnou poradkyní. U těchto žáků musí být součástí dokumentace „Podklad k vyhodnocování naplňování IVP“. IVP je stejně jako PLPP vyhodnocován každý půl rok učitelem a výchovnou poradkyní.

Plán pedagogické podpory

Než škola začne uplatňovat podpůrná opatření prvního stupně, zpracuje plán pedagogické podpory žáka. Tento plán obsahuje popis obtíží a speciálních vzdělávacích potřeb žáka, jakých cílů podpory chtějí dosáhnout a jak se vyhodnotí dosažení cílů plánu. Plán pedagogické podpory zpracovává třídní učitel žáka spolu s školním poradenským pracovníkem, konkrétně s výchovnou poradkyní. Je nezbytné s tímto plánem seznámit žáka, jeho zákonné zástupce, další vyučující a jiné pedagogické pracovníky, kteří se podílejí na vzdělávání a svým podpisem potvrdí seznámení s plánem.

Aktualizace a vyhodnocení PLPP probíhá průběžně a závisí na vývoji vzdělávacích potřeb jedince, nejzazší dobou jsou tři měsíce od počátku uplatňování podpůrných opatření. Jestliže navržená podpůrná opatření nenaplňují cíle, doporučí škola žákovi a jeho zákonným zástupcům vhodnou poradenskou pomoc v podobě školského poradenského zařízení a poskytne jim PLPP.

Individuální vzdělávací plán

Individuální vzdělávací plán se zpracovává pro žáky od druhého stupně podpůrných opatření, pokud potřebují speciální vzdělávací potřeby. Zpracovává se podle doporučení školského poradenského zařízení a na základě žádosti zákonných zástupců. IVP je závazný dokument, který vzniká podle ŠVP, dokument je zaveden ve školní matrice ve složce daného žáka.

IVP zahrnuje žákovi identifikační údaje, druh a stupeň podpůrných opatření, které jsou poskytovány, údaje o pedagogických pracovnících, kteří se podílejí na vzdělávání žáka. Také jsou zde informace o úpravách obsahu vzdělávání, časovém a obsahovém rozvržení vzdělávání, úpravy metod, forem a hodnocení, možné úpravy finálních výsledků ve vzdělávání žáka.

Součástí IVP je též jméno pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, společně s ním škola zajišťuje speciální vzdělávací potřeby žáka. Je nezbytné zpracovat IVP do jednoho měsíce od data, kdy škola získala doporučení školského poradenského zařízení a žádost zákonných zástupců. Úpravy a doplňování IVP je možné po celý školní rok podle aktuálních potřeb žáka. Na řediteli školy je zajistit vypracování a vykonávání IVP, který ale sestavuje třídní učitel spolu se školským poradenským zařízením, s pedagogy podílející se na vzdělávání žáka, školním poradenským pracovníkem a také se zákonným zástupcem žáka. Je nutné, aby všechny tyto osoby plán podepsali. Poskytovat vzdělávání podle IVP je možné jen s písemným informovaným souhlasem.

4.1.2. Plán činnosti výchovného poradce Základní školy Hluboká nad Vltavou

Náplň práce výchovného poradce je stanovena vyhláškou MŠMT ČR č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, novelizace vyhláškou č. 116/2011 Sb.

Výchovná poradkyně se zabývá problematikou vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných, včetně možnosti individuálního vzdělávacího plánu podle vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Rozsah přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogického pracovníka je stanoven v nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.

Celoroční plán výchovné poradkyně na školní rok 2019/2020

Září

- Konzultace plánu výchovného poradce s ředitel školy, následné předání.
- Oznámení a vypsání konzultačních hodin (pondělí 14:00 – 15:30).
- Zpracování a vyvěšení seznamu žáků ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření, předání dokumentace vyučujícím včetně pokynů k jejímu vedení.
- Personální zajištění pedagogické intervence, konzultace s vyučujícími žáků, případně se zákonnými zástupci.
- Konzultace s pedagogy ohledně zařazení vytipovaných žáků do 1. stupně podpůrného opatření a pomoc s vypracováním PLPP.

- Zpracování a vyvěšení seznamu žáků TIS (mezinárodní škola na území ČR) a žáků v zahraničních školách, předání vyučujícím pokyny ke zpracování dokumentů, evidence dokumentů.
- Kontrola IVP žáků ve 2. a 3. stupni PO
- Zpracování a předání základních informací k přijímacímu řízení třídním učitelům 9. tříd na třídní schůzku

Říjen

- Zjistit u žáků z vycházejících ročníků, zájem jejich zákonných zástupců o možnosti pokračování v základním vzdělávání
- Konání besedy s žáky 9. ročníku ohledně profesní orientace a přijímacího řízení
- Provádění a vyhodnocování profesionální orientaci žáků 9. ročníků
- Stanovení termínu pro náboráře ze středních škol – konzultace s ředitelstvím školy
- Vyzvednutí Atlasů škol na Úřadu práce v ČB, předat žákům 9. ročníků
- Přípravení programu informativní schůzky pro rodiče o profesní orientaci a přijímacím řízení

Listopad

- Návštěva výstavy Vzdělání a řemeslo (7. 11. – 9. 11. 2019) – Výstaviště ČB
- Účast na semináři pro výchovné poradce pořádaný pedagogicko-psychologickou poradnou
- Přihlášky na SŠ s uměleckým zaměřením, předání zápisových lístků
- Projednání na pedagogické radě prodloužení školní docházky žákům, kteří opakují
- Konání informativní schůzky pro rodiče vycházejících žáků (12. 11. – 9. A, 7. A, 5. A; 19. 11. – 9. B, 7. B, 5. B)

Prosinec

- Možnost individuálních konzultací k volbě povolání
- Zajistit žákům 9. ročníků přístup do online aplikace SALMONDO – kariérový a testovací nástroj pro volbu povolání

Leden

- Předání třídním učitelům vycházejících žáků, přihlášky a pokyny k průběhu přijímacího řízení a k vyplňování přihlášek

- Kontrolování práce s integrovanými žáky a žáky ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření
- Objednání zápisových lístků na SŠ

Únor

- Vydání zápisových lístků zákonným zástupcům žáka
- Kontrolování a potvrzení vyplněných přihlášek na SŠ – vypracování přehledu

Březen

- Přípravení programu informativní schůzky pro rodiče budoucích prvňáčků
- Konání informativní schůzky k zápisu do prvních tříd v MŠ Ruská a MŠ Masarykova

Duben

- Organizace zápis do prvních tříd, předání informací a dokumentů učitelům 1. stupně

Květen

- Evidence a zpracování výsledků přijímacího řízení na SŠ
- Individuální konzultace pro žáky, kteří nebyli přijati na SŠ

Červen

- Vybírání desek o práci s žáky ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření a následné kontrolování
- Vybírání, kontrolování a zařazení dokumentů z komisionálního přezkoušení žáků TIS a žáků ze zahraničních škol
- Vybírání a kontrolování přehledu činnosti pedagogické intervence
- Archivování starých dokumentů

Konkrétní poradenská činnost

- Poskytuje kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o dalším vzdělávání či o budoucí profesi
- Spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně pedagogickým centrem, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dětí a dalšími institucemi
- Odesílá žádosti o vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny, zajišťuje vyplnění potřebných dokumentů, dotazníků

- Účastní se seminárních schůzí pořádaných pedagogicko-psychologickou poradnou a JHK (Jihočeská hospodářská komora)
- Pravidelně předává informace ostatním pedagogům
- Poskytuje konzultace vyučujícím, rodičům a žákům
- Účastní se hospitací za účelem seznámení se s problémovým žákem
- Přípravuje jednání školních výchovných komisí, účastní se jednání s rodiči problémových žáků
- Vede veškerou dokumentaci a matriky
- Zprostředkovává exkurze a dny otevřených dveří do firem a středních škol pro žáky 8. a 9. ročníků
- Zajišťuje účast žáků 8. ročníků na workshopech ve významných regionálních firmách pořádaných JHK
- Průběžně kontroluje vyhodnocování plánů PLPP
- Kontroluje platnost inkluze u jednotlivých žáků, případně upozorňuje rodiče na tuto skutečnost
- Aktualizuje informace na webových stránkách školy

Kariérové poradenství

Výchovná poradkyně této školy se značně věnuje volbou povolání a profesnímu poradenství. Snaží se žáky již od 5. třídy informovat ohledně dalšího vzdělávání, seznamuje je s různými učitelskými obory a pomáhá jim s rozhodováním.

Začátkem školního roku připravuje informace týkající se přijímacího řízení pro žáky 9. ročníků, předá žákům atlasy škol, navštíví s nimi výstavu Vzdělání a řemeslo v ČB a vede schůzky pro rodiče.

V této oblasti je důležitá spolupráce rodičů a účast na schůzkách. Výchovná poradkyně neshledává problém v komunikaci s rodiči a převážná většina rodičů se schůzek účastní. Informativní schůzky se konají pro rodiče všech žáků vycházejících ročníků, tedy 5. ročníku, 7. ročníku a 9. ročníku, samozřejmě je schůzka pro každou třídu zvlášť.

Výchovná poradkyně žákům zajišťuje přístup do aplikace, která slouží k testování pro volbu povolání a kariérové poradenství. Žáci, případně zákonní zástupci žáka, kteří nevědí, jaký učební obor mají zvolit se mohou na výchovnou poradkyni kdykoliv obrátit a požádat ji o individuální schůzku.

Výchovná poradkyně také předává žákům přihlášky k přijímacímu řízení spolu s pokyny k vyplňování přihlášek, objednává a předává zápisové lístky na střední školy. Vyplněné přihlášky od žáků přebírá a vypracovává přehled. Po skončení přijímacích řízení eviduje a zpracovává výsledky z přijímacích řízení, žákům, kteří nebyli přijati poskytuje individuální konzultaci.

Každý rok mají žáci možnost zúčastnit se dobrovolného testu inteligence, který je veden ve spolupráci školního psychologa a výchovné poradkyně. Tento test neslouží k měření IQ, ale spíše vyhodnotí spektra, jakou oblast má žák silnou a slabší (např. aby žák, který není zdatný v matematice nezvolil technický obor). Testu se účastní většinou tři čtvrtiny žáků 9. ročníků. Vyhodnocuje jej školní psycholog, který si žáky pozve individuálně a sdělí jim výsledek, schůzky se mohou účastnit i rodiče žáka. Žáci se na základě tohoto testu mohou snaže rozhodnout pro učební obor, školu, na kterou nastoupí po absolvování základního vzdělání.

Výchovné problémy žáků

Výchovná poradkyně se na této škole setkává i s žáky s výchovnými problémy. Učitelé se často setkávají s drobnými problémy u žáků, ale řeší je s žákem sami pouze pohovorem. Pokud je problém vážnější nebo žák nerespektuje napomenutí učitele, tak problémy řeší učitel i s výchovným poradcem a také se zákonným zástupcem. Z takového jednání musí být proveden zápis. Výchovná poradkyně se v tomto případě může účastnit hospitace ve výuce problémového žáka, aby mohla objektivně na problém pohlížet a jednat s rodiči.

Problém této školy je také záškoláctví, vysoká absence žáků a neplnění školních povinností. Žákovu absenci omlouvají zákonní zástupci, pokud je absence podezřele vysoká, informuje učitel výchovnou poradkyni a nahlásí problém rodičům. Při absenci 3 a více dní v jednom týdnu učitel upozorní žáka a může si vyžádat potvrzení od lékaře. V případě, že žák i nadále neplní povinnou školní docházku ohlásí problém výchovná poradkyně řediteli školy a ten svolá výchovnou komisi. Škola vážné problémy nahlašuje ihned na OSPOD a vyžaduje přítomnost zástupce OSPODu na výchovné komisi. OSPOD poté případ přebírá a řeší. Výchovná komise se koná na ZŠ Hluboká nad Vltavou přibližně dvakrát až třikrát ročně.

Další činnosti výchovné poradkyně

Škola má cca 30 zahraničních studentů, výchovná poradkyně musí zpracovat seznam těchto studentů, poučit vyučující o zpracování dokumentů a evidovat tyto

dokumenty. Žáci jsou rozděleni na zahraniční žáky na území ČR, tzn. studium na zahraniční škole, která se nachází v České republice, většina těchto žáků navštěvuje školu Townshend International School v Hluboké nad Vltavou, také na žáky studující na zahraniční škole v zahraničí a studenty, kteří žijí v zahraničí, studující individuálně „doma“. Zahraniční žáci se na konci školního roku přezkušují u komisionálních zkoušek, výchovná poradkyně kontroluje a eviduje dokumenty ze zkoušení.

Na zápisech do prvních tříd se také podílí výchovná poradkyně, připravuje informativní schůzky pro rodiče budoucích žáků 1. třídy. Předává informace a dokumenty vyučujícím 1. stupně, účastní se zápisů do 1. tříd.

Postup při poskytování podpůrných opatření na Základní škole Hluboká nad Vltavou

Pokud třídní učitel či jiný vyučující shledá nějaký problém ve vzdělávání či chování, obrátí se na výchovnou poradkyni a společně problém řeší. Výchovná poradkyně navrhne postup, učitel nebo poradkyně projednají řešení s rodičem, pokud souhlasí a je potřeba, jednájí dál s příslušnými institucemi. Výchovná poradkyně podle problému spolupracuje nejčastěji s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Českých Budějovicích, Speciálně pedagogickým centrem v Týně nad Vltavou, Speciálně pedagogickým centrem v Riegrově ulici v ČB, Střediskem výchovné péče ČB a DDÚ, DDŠ, SVP, ZŠ a ŠJ Homole.

Do PPP v Českých Budějovicích dochází výchovná poradkyně dvakrát ročně na schůzku výchovných poradců a jednou ročně dochází zástupce z poradny do školy, někdy dochází nahlédnout do výuky kvůli žákovi, např. pokud žádají o asistenta. Spolupráce je na velmi dobré úrovni. Pokud je potřeba, aby žák navštívil PPP je nezbytné vyplnit dokumenty. Rodič musí vyplnit žádost o vyšetření a dotazník pro rodiče, třídní učitel vyplní sdělení školy a veškeré vyplněné dokumenty zasílá najednou výchovná poradkyně do PPP. Do poradny s sebou má žák k dispozici PLPP.

Školu také jedenkrát ročně navštěvují pracovníci SPC Týn nad Vltavou a SPC Riegrova ČB, občasné návštěvy školy probíhají v případě potřeby nahlédnutí do výuky žáka v péči příslušné instituce. S ostatními zařízeními komunikuje individuálně podle potřeby.

4.1.3. Plán výchovného poradce Základní školy v Hluboké nad Vltavou pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Výchovná poradkyně na začátku školního roku zpracovává a vyvěšuje seznam žáků ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření, předá příslušnou dokumentaci vyučujícím včetně pokynů k jejich vedení. Musí zajistit personální obsazení intervence a komunikuje s vyučujícími žáků, případně se zákonnými zástupci. Probíhá také konzultace s pedagogy ohledně zařazení vytipovaných žáků do 1. stupně podpůrného opatření a pomáhá učitelům s vypracováním PLPP. Je potřeba, aby zkontrolovala IVP žáků ve 2. a 3. stupni PO.

Po půl roce, tedy na konci 1. pololetí kontroluje práci s integrovanými žáky ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření.

Na konci školního roku vybírá složky o práci s žáky ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření, kontroluje přehled činnosti pedagogické intervence.

V průběhu celého školního roku spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně pedagogickým centrem, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dětí a dalšími institucemi a odesílá žádosti o vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny, zajišťuje vyplnění potřebných dokumentů, dotazníků. V případě, že učitel vyzoruje problémové chování u žáka, účastní se hospitace za účelem seznámení se s problémem. Také připravuje jednání školních výchovných komisí a účastní se jednání s rodiči problémových žáků. Jejím úkolem je vést dokumentaci a matriku. Průběžně, podle potřeb kontroluje a vyhodnocuje PLPP, sleduje platnosti inkluzí u jednotlivých žáků SVP, případně upozorňuje rodiče na tuto skutečnost.

4.1.4. Spektrum žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Na ZŠ Hluboká nad Vltavou se nachází 44 žáků s přiznaným podpůrným opatřením v 1. až 3. stupni, rozdělení podle stupně podpůrného opatření, genderu, třídy a v péči jaké instituce jsou, se nachází v tab. 1 a tab. 2 pod textem. Z toho 17 žáků je vzdělávaných podle individuálního vzdělávacího plánu a 5 žáků má přiděleného asistenta pedagoga – 2 žáci s poruchou autistického spektra, 2 žáci s poruchou chování na bázi ADHD, 1 žák s dyslexií, 1 žák s vývojovou dysfázií, dále bez asistenta – 1 žák s dyslexií, 1 žák s vývojovou dysfázií, 1 žák s nedoslýchavostí. Ostatní žáci jsou vzděláváni podle IVP nebo s podpůrným opatřením z důvodu selhávání ve výuce,

většinou je příčinou snížená rozumová schopnost, v pásmu dolního průměru, percepční oslabení – motorických funkcí, zvýšená unavitelnost, kolísání pozornosti, psychomotorický neklid, krátkodobá sluchová či operační paměť, pomalé vyzrávání centrální nervové soustavy. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami na této škole nepoužívají žádné speciální vzdělávací pomůcky, jsou řešeny pouze formou didaktických listů, sešitů, cvičení, doplňujícími učebnicemi či přehledem učiva.

Přehled žáků se speciálními vzdělávacími potřebami podle třídy, genderu, stupně podpůrného opatření a podle toho, v péči, které instituce jsou nalezneme níže v tabulkách.

tab. 1 Žáci v péči PPP

počet žáků podle stupně PO	chlapci			dívky		
	1. st. PO	2. st. PO	3. st. PO	1. st. PO	2. st. PO	3. st. PO
1. ročník						
2. ročník					2	
3. ročník	1	1		1	1	
4. ročník	2	4		3		
5. ročník	4			1	1	
6. ročník	2	2		1	3	
7. ročník	1	2		1	3	
8. ročník	2	1			1	
9. ročník			1			

tab 2. Žáci v péči SPC

počet žáků podle stupně PO	chlapci			dívky		
	1. st. PO	2. st. PO	3. st. PO	1. st. PO	2. st. PO	3. st. PO
1. ročník			1			
2. ročník						
3. ročník						

4. ročník		1				
5. ročník						
6. ročník						
7. ročník			1			1
8. ročník						
9. ročník						

4.1.5. Informace získané od ředitele školy

Cíle školy

Hlavním záměrem této školy je probudit v žácích nadšení v poznávání, učení, rozvíjení kritického myšlení u sebe, sebehodnocení a aby byli připraveni na plnohodnotný a spokojený život a byli schopni co nejlepšího uplatnění. Motivační název „Škola pro život“ značí profil této školy.

Těchto cílů chtějí dosáhnout zaměřením se na praktické učení místo na vědomostní znalosti, zaváděním do výuky efektivnější metody – skupinové a projektové vyučování, žáci se naučí spolupráci v týmu, navzájem si budou pomáhat a respektovat se.

Další z cílů je zlepšovat výuku informačních a komunikačních technologií, výpočetní techniku postupně využívat ve všech předmětech.

Za důležité považují též výuku cizích jazyků a věnují ji velkou pozornost.

Škola se zabývá všestranným rozvojem osobnosti každého žáka, neklade důraz pouze na intelektovou stránku. Jejich cílem je mít otevřenou náruč pro všechny děti, rodiče, veřejnost, berou ohledy na žáka jako osobnost a přistupují ke každému podle jeho potřeb. Snaží se poskytnout kvalitní vzdělání pro všechny žáky i pro žáky s různými vzdělávacími potřebami (nadání, zaostávající, postižení žáci), zároveň si přejí, aby škola byla místo, kde se žáci budou cítit bezpečně a spokojeně.

V průběhu školního roku škola pořádá společenské akce, projektové dny, které vedou ke sjednocení kolektivu, žáci mohou zapojit svou fantazii, přispět svými nápady a společně tyto akce organizovat.

Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Podporovat vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami preferuje ministerstvo školství a tělovýchovy, tudíž i škola v Hluboké nad Vltavou. Tímto tématem se zabývá *novela školského zákona č.82/2015* především paragrafy 16, 17, 18

a 19 přímo souvisí s prováděcími předpisy. Problematikou se především zabývá vyhláška č. 27/2016 (ze dne 21. 1. 2016), tato vyhláška upravuje vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 zákona o vzdělávání žáků nadaných.

Za důležité tato škola považuje připravit každého jedince na vlastní budoucí život, to vyplývá již z názvu vzdělávacího programu „Škola pro život“, který je zaměřen na rozvoj každého jedince.

Na této škole plánují a realizují vzdělávání žáků s podpůrnými opatřeními se zřetelem na individuální vzdělávací potřeby, možnosti a schopnosti každého žáka. Jejich cílem je plně zapojit každého jedince s využitím maximálních vzdělávacích předpokladů.

Školy a školská zařízení mohou uplatňovat jednotlivá podpůrná opatření podle vyhlášky č. 27/2016 Sb. RVP ZV definuje platný rámec z hlediska obsahového a organizačního zabezpečení základního vzdělání všech žáků, je podkladem pro ŠVP „Škola pro život“. Na základě ŠVP se zpracovávají PLPP pro žáky s přiznanými opatřeními prvního stupně a IVP pro žáky s přiznanými opatřeními druhého až pátého stupně.

Podpora žáků s SVP

Škola se pokouší vždy o přípravu nejvhodnějších podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Podporují a pomáhají žákům skrze podpůrná opatření, která jsou individuální a konkrétní pro každého.

Žáci s podpůrným opatřením mají k dispozici personální podporu, personální podporou na této škole je školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence sociálně patologických jevů a někteří žáci mohou mít k dispozici asistenta pedagoga.

Pokud žák potřebuje asistenta pedagoga, doporučí jej příslušné školské poradenské zařízení a náležitosti spojené s jeho zajištěním řeší s ředitelem školy, výchovnou poradkyní a třídním učitelem žáka.

Využívají principů individualizace a diferenciací ve vzdělávání, při organizování činností a úpravě vzdělávacích metod, forem a obsahu.

Je možné žákům uvedených v § 16 odst. 9 školského zákona případně prodloužit základní vzdělání do deseti ročníků.

Pro žáky, kteří potřebují posílit znalosti, podpořit ve výuce či v přípravě na výuku je možné zajistit vzdělávání v podobě pedagogické intervence.

Z hlediska hodnocení a sebehodnocení berou ohledy na žákovi specifické obtíže, zohledňují postoj žáka ke vzdělávání, pracují s motivací, využívají formativního hodnocení.

Škola pracuje na spolupráci se zákonnými zástupci, školským poradenským zařízením, odborníky školského poradenského pracoviště, v případě potřeby domlouvají spolupráci i s odborníky mimo školskou oblast.

4.2. Pozorování žáka ve výuce

Měla jsem možnost nahlédnout do výuky žáka s poruchami chování a strávit čas s asistentkou pedagoga, která má žáka na starosti. Zúčastnila jsem se 2 vyučovacích hodin a pozorovala žáka i práci asistentky. Informace jsem získala pozorováním, prostudováním dokumentů a rozhovorem s asistentkou pedagoga. Z hlediska ochrany osobních údajů nemohu sdělit příliš mnoho detailních informací.

Osobní a rodinná anamnéza

Žák, kterého jsem pozorovala je chlapec, který chodí na 2. stupeň. Nastoupil až v průběhu 2. stupně, předtím navštěvoval jinou základní školu. Chlapec žije v úplné rodině a má sourozence. Trpí vážnými poruchami chování, má diagnostikované ADHD a sklony k schizofrenii a musí být medikován. Předpoklady k poruchám chování má na základě dědičnosti. Dříve již byl hospitalizován v Dětské psychiatrické nemocnici v Opařanech. Žák má přiznané podpůrné opatření 3. stupně a je v péči PPP.

Školní anamnéza

Asistentka pedagoga musí mít žáka pod neustálým dohledem, včetně přestávek a při kontaktu se spolužáky či učitelem. Asistentka ho doprovází do každé výuky i mimo ni. Je nezbytné, aby chlapce doprovázela i po vyučování a předala ho do péče jeho matky. Je velice vulgární, někdy i agresivní a může být pro své okolí nebezpečný, chybí mu sebekontrola. Není jasné, zda jsou jeho stavy a činy vědomé, protože jak je výše uvedeno je pod vlivem medikace.

Nebyla jsem svědkem žádného incidentu, v mé přítomnosti v hodinách nejevil žádné známky agrese ani vulgarity. Při výuce se neprojevoval ani příliš nezapojoval, avšak pozornost udržoval, pracoval na úkolech, respektoval zadání a rozhodnutí vyučujícího. Podle mého názoru je průměrným žákem z hlediska školních povinností a vědomostí, nezpozorovala jsem žádné nedostatky ani odlišnosti od ostatních spolužáků.

Asistentka pedagoga, která o žáka pečuje se v případě problému obrací na výchovnou poradkyni a incidenty, problémy s ní řeší. Také je v kontaktu s matkou žáka a spolupráci s ní hodnotí pozitivně, není problém s matkou řešit jakýkoliv problém, matka jeví zájem o žáka a jeho problémy.

Žák je mimo jiné v péči sociální pracovnice, se kterou též komunikuje jak asistentka pedagoga, tak i výchovná poradkyně.

4.3. Diskuze

V této bakalářské práci jsem se pokusila zjistit, jak pracuje výchovný poradce na Základní škole Hluboká nad Vltavou, a to s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, svou pozornost jsem zaměřila na konkrétní činnosti, náplň práce, na spolupráci a s jakým spektrem žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pracuje.

Pro zorientování se v problematice jsem nejprve prostudovala odbornou literaturu, kde jsem se seznámila s historií výchovného poradenství, a tak získala povědomí o fungování poradenských služeb dříve, například Knotová (2014) uvádí, že v 60. letech se výchovné poradenství orientovalo především na kariérové poradenství a později i na žáky a mladistvé s výchovnými problémy.

Na základě studia dokumentů a průzkumu na Základní škole Hluboká nad Vltavou jsem se dozvěděla, že výchovné poradenství se dnes kromě kariérového poradenství zabývá také žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a výchovnými problémy, poskytováním podpůrných opatření, prevencí a předcházení školní neúspěšnosti, dále metodickou podporou a pomocí pedagogům.

Načerpala jsem informace o tom, co vlastně výchovné poradenství je, jaké jsou funkce a fáze poradenského procesu. Tato teoretická fakta jsem během svého výzkumu pomocí studia dokumentů, pozorování a rozhovoru měla možnost porovnat, jak fungují na konkrétním pracovišti. Zjistila jsem, že stejně jako uvádí Hady-Mousová (2002) i na této škole má nápravná funkce větší podíl než část preventivní. Během šetření jsem zjistila, stejně jako je uvedeno v literatuře, že funkce preventivní a nápravná jsou od sebe těžko rozpoznatelné. Popsány jsou fáze poradenského procesu, které na Základní škole Hluboká nad Vltavou probíhají stejně, jak uvádí v literatuře Drapela (1998). Popisuje 4 fáze, a to seznámení poradce s klientem, diagnostikování klienta, zvolení cílů a vyhodnocování výsledků. Podle mého názoru by efektivnější a přínosnější, avšak časově náročnější bylo vést proces podle Úlehly (1996), který navíc doporučuje přípravnou fázi, která se zaměřuje na osobnost poradce před setkáním s klientem.

Prostudováním školského zákona 561/2004 Sb. a vyhlášek jsem zjistila, které vyhlášky s prací výchovného poradce souvisí a výchovná poradkyně mi potvrdila nezbytnost dodržování právních zásad a legislativy, ty se neustále inovují. Výchovný poradce je povinný dodržovat zásady etického kodexu, jež zahrnuje mlčenlivost o osobních údajích žáka.

Kdo se na poskytování poradenských služeb ve škole podílí, najdeme na stránkách Národního ústavu vzdělávání (c2011-2020), je to školní psycholog, speciální pedagog, výchovný poradce a školní metodik prevence. Během svého výzkumu jsem získala informaci, že na škole Hluboká nad Vltavou chybí speciální pedagog, ale není povinností školy jej mít. Myslím si, že speciální pedagog by mohl významně pomoci s diagnostikou žáků s SVP a ulehčil by tím práci ŠPP a měl by možnost děti diagnostikovat včas a v jejich přirozeném prostředí.

Z mého pohledu hlavním článkem týmu školního poradenského pracoviště je sám výchovný poradce, ten je vybírán ředitelem na základě výběrového řízení, uvádí Šefránková (2007). Shodují se s názorem Hadj-Moussové (2002), že bez osobnostních předpokladů, jakými jsou např. empatie, flexibilita, vstřícnost, odbornost by tato funkce nemohla být vykonávána efektivně, tedy ne každý má osobnostní předpoklady pro výkon této funkce. V práci jsem dále uvedla několik pohledů autorů na náplň práce, např. podle Laceny (2010), jenž se ve většině činností v náplni práce výchovného poradce shoduje s ostatními autory i s činnostmi výchovné poradkyně ZŠ Hluboká nad Vltavou, avšak je v rozporu s diagnostikovaním, které výchovná poradkyně na této škole neprovádí a zajišťováním preventivních opatření sociálně patologických jevů, jež má na zkoumané škole na starost metodik prevence.

Cenné informace jsem se dozvěděla při studiu literatury, kde je popsán žák s SVP, kdo vůbec žáci s SVP jsou, jaké je dělení žáků jsem se dozvěděla na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (c2013-2020). Z důvodu dodržování ochrany osobních údajů jsem neměla možnost nahlédnout do složek žáků na škole Hluboká nad Vltavou, pouze mi byl poskytnut materiál se základním dělením. Co jsou podpůrná opatření, jak se dělí, co je IVP a PLPP, kdo se podílí na jejich vypracovávání, co obsahují, komu slouží, jsem se dočetla na stránkách nuv.cz. Rozhovorem a studiem dokumentů jsem zjistila, že na ZŠ Hluboká nad Vltavou dodržují zásady vypracování těchto dokumentů a správně je pak využívají. Šetřením jsem odhalila skutečnost a zároveň odpověděla na otázku jaké spektrum žáků se nachází na ZŠ Hluboká nad Vltavou. Seznámila jsem se metodami hodnocení žáků s SVP na

webových stránkách Národního ústavu odborného vzdělávání (c2008). Porovnáním a studiem dokumentů a plánů jsem zjistila, že na ZŠ Hluboká nad Vltavou tyto metody využívají.

Poslední kapitola teoretické části je věnována školským poradenským zařízením, a to pedagogicko-psychologické poradně, speciálně pedagogickému centru, středisku výchovné péče a dalším spolupracujícím institucím. Na základě dostupné literatury jsem získala vědomosti, čím se jednotlivá zařízení zabývají, v jakém případě je možné se na ně obrátit, kdo je může kontaktovat, jaké a jakým způsobem služby poskytují.

Výchovná poradkyně mi v rozhovoru popsala spolupráci s příslušnými institucemi na jejich škole, kdo s institucí jedná a jak spolupráce probíhá. Nejčastěji jedná s pedagogicko-psychologickou poradnou, ohledně poskytování podpůrných opatření, 40 žáků prvního i druhého stupně této školy má podpůrná opatření na doporučení PPP, méně často jedná se speciálně pedagogickým centrem, protože jsou na škole pouze 4 žáci s podpůrným opatřením v jejich péči. Pro snazší zorientování jsem do tabulky vypsala žáky s podpůrným opatřením, rozdělila podle instituce v jejíž jsou péči, podle stupně podpůrných opatření, ročníku a pohlaví.

4.4. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo na základě studia odborné literatury, dostupných zdrojů a pomocí výzkumných metod analýzy dokumentů, strukturovaného rozhovoru, zmapovat výchovné poradenství na Základní škole Hluboká nad Vltavou, představit Plán výchovného poradce na škole Hluboká nad Vltavou se zaměřením na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, konkrétně zjistit jejich počet a spektrum. Bylo zjištěno, jak jsou žáci podporováni a jakým způsobem se s žáky pracuje. Dále je v práci zmíněna předcházení školní neúspěšnosti.

Myslím si, že stanovené cíle práce byly splněny. V první části bakalářské práce jsem představila základní pojmy týkající se výchovného poradenství, stručně jsem popsala vývoj výchovného poradenství, jeho fáze, funkce a vymezila právní rámec a legislativu. Shrnula jsem informace o školském poradenském pracovišti, hlavně činnost výchovného poradce, dále k čemu slouží školská poradenská zařízení. Nechybí zde ani definice žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, co jsou podpůrná opatření a dokumentace, která je potřebná ke vzdělávání těchto žáků. V části praktické jsem studiem dokumentů a pomocí rozhovorů odpověděla na zkoumané otázky:

1. Jaké spektrum žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je v aktuální školním roce na Základní škole Hluboká nad Vltavou včetně jejich počtu?
2. Jaké požadavky jsou kladeny na začínajícího výchovného poradce?

Za pomoci výzkumných metod jsem zjistila, jak výchovné poradenství na Základní škole Hluboká nad Vltavou funguje, jaké oblasti zahrnuje, a to nejen s ohledem na péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i kariérové poradenství, pomoc a podporu pedagogickým pracovníkům školy, tím jsem došla k cíli zmapovat výchovné poradenství a představit Plán výchovného poradce. Ve výzkumné části práce jsem shrnula hlavně činnost výchovného poradce se zaměřením na práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, popsala komunikaci s pedagogickými pracovníky, rodiči, se školskými poradenskými zařízeními. Také jsem zjistila, jak na škole předchází školní neúspěšnosti žáka a jaké požadavky jsou kladeny na začínajícího výchovného poradce.

Práce pro mě byla přínosná především možností setkat se se zajímavými lidmi, odborníky ve svém oboru, dále seznámit se s odbornou literaturou a množstvím dokumentů využívaných k práci výchovného poradce a mohla tak porovnat, jak se požadavky na práci shodují či jsou v rozporu s realitou. Díky osobnímu kontaktu jsem si tak udělala vlastní představu o náročnosti a nedocenenosti této funkce.

Zjištěné výsledky by mohly v praxi sloužit jako návod pro začínajícího výchovného poradce, také škola by mohla využít výsledky ke statistickým účelům nebo k návodu, jak lépe pracovat, co zlepšit či změnit.

Seznam použité literatury

1. BROŽOVÁ, Dana. Poradenská podpora a možnosti edukace žáků s poruchami učení v širším smyslu. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5329-8.
2. ČÁP, David. Výchovné poradenství: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1.12.2009. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, c2009. Meritum (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-498-7.
3. DRAPELA, J. V. Vybrané poradenské směry: teorie a strategie: skripta pro posluchače pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 8071840114.
4. HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana. Pedagogická psychologie pro vychovatele. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-7290-243-1.
5. HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana. Úvod do speciálního poradenství. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-7083-659-8.
6. KLÍMOVÁ, Marta. Teorie a praxe výchovného poradenství: celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty skupiny studijních oborů 76 Učitelství na pedagogických a filozofických fakultách. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).
7. KNOTOVÁ, Dana. Školní poradenství. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.
8. KOHOUTEK, Rudolf. Pedagogická orientace. Praha: Česká pedagogická společnost, 1998, č. 3, ISSN 1211-4669.
9. KOHOUTEK, Rudolf. Výchovné poradenství. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2008. ISBN 978-80-7375-186-9.
10. KUBOVÁ, Libuše. Speciálně pedagogická centra. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-85801-42-6.
11. KUCHARSKÁ, Anna. Školní speciální pedagog. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0497-8.
12. KYRIACOU, Chris. Řešení výchovných problémů ve škole. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 8071789453.

13. LACENA, Ivan. Příručka pre výchovných poradcov. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-006-8.
14. LANGOVÁ, Marta, et al., Učitel v pedagogických situacích: kapitoly ze sociální pedagogické psychologie. Praha: Karolinum, 1992, ISBN 80-7066-613-7.
15. LAZAROVÁ, Bohumíra. Netradiční role učitele: o situacích pomoci, krize a poradenství ve školní praxi. 2., upr. vyd. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-169-0.
16. MATĚJČEK, Zdeněk a Jarmila KLÉGROVÁ. Praxe dětského psychologického poradenství. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0000-0.
17. MATĚJČEK, Zdeněk. Dítě a rodina v psychologickém poradenství. Praha: SPN, 1992. Psychologická literatura. ISBN 80-04-25236-2.
18. MERTIN, Václav a Lenka KREJČOVÁ. Výchovné poradenství. 2., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-356-2.
19. MERTIN, Václav. Školní poradenství v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2015, ISSN 2336-3436.
20. NEELY, Margery A., et al. Counseling and guidance practices with special education students. Homewood, Illinois: Dorsey Press, 1982, ISBN 0256027412.
21. ONDREJKOVIČ, Peter. Úvod do metodológie sociálnych vied. Bratislava: Regent, 2005, ISBN 8088904358.
22. OPEKAROVÁ, Olga. Kapitoly z výchovného poradenství: školní poradenské služby. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 9788086723358.
23. PLHÁKOVÁ, Alena. Dějiny psychologie. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-0871-3.
24. REICHEL, Jiří. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.
25. ŠEFRÁNKOVÁ, Mária. Výchovný poradca. Bratislava: Iris, 2007. ISBN 978-808-9256-051.
26. VÍTKOVÁ, Marie, ed. Otázky speciálně pedagogického poradenství: základy, teorie, praxe: učební text k projektu "Integrované poradenství pro znevýhodněné osoby na trhu práce v kontextu národní a evropské spolupráce. Vyd. 2. Brno: MSD, 2004. ISBN 80-86633-23-3.

27. ZELINKOVÁ, Olga. Cizí jazyky a specifické poruchy učení. Havlíčkův Brod: Tobíáš, 2005 [i.e. 2006]. ISBN 80-7311-022-9.

Seznam použité legislativy

1. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů [online]. c2004, cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-11-7-2020>
2. Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších předpisů [online]. c2005, cit. 2020-07-06]. <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>
3. Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ve znění pozdějších předpisů [online]. c2005, cit. 2020-05-05]. <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>
4. Vyhláška č. 116/2011 Sb, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních [online]. c2011, cit. 2020-07-06]. <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>
5. Vyhláška č.27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami [online]. c2016, cit. 2020-04-03]. <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>

Seznam elektronických zdrojů

1. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami. *Národní ústav pro vzdělávání*[online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, c2011-2020 [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/specialni-vzdelavani>
2. Etický kodex výchovných poradců. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Praha: Asociace výchovných poradců, c2020 [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <http://www.asociacevp.cz/o-asociaci/eticky-kodex-vychovnych-poradcu/>
3. Studium pro výchovné poradce. *Filozofická fakulta Univerzita Karlova: Katedra psychologie*[online]. Praha: FF Univerzita Karlova, c2015 [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <https://kps.ff.cuni.cz/cs/ucitelstvi/odborne-specializacni-a-kvalifikacni-kurzy/studium-pro-vychovne-poradce/>
4. Školní poradenská pracoviště. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Praha: Jana Zapletalová, c2011-2020 [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolni-poradenska-pracoviste>
5. ZAPLETALOVÁ, Jana a Jana Mrázková. *Metodika pro nastavování podpůrných opatření ve školách ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními*[online]. Praha: NÚV, 2014-2016. ISBN 978-80-7481-085-5. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Methodika_pro_nastavovani_podpurnych_opatreni_unor_2016.pdf
6. Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, c2008 [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/ae/zpusob-hodnoceni-zaku-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>
7. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*[online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2013-2020 [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/13-informace-ke-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-vzdelavacimi>

Seznam použitých zkratk

ADD	Porucha pozornosti
ADHD	Porucha pozornosti s hyperaktivitou
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DDŠ	Dětský domov se školou
DDÚ	Dětský diagnostický ústav
EU	Evropská unie
ICT	Informační a komunikační technologie
IQ	Intelligenční kvocient
IVP	Individuální vzdělávací plán
JHK	Jihočeská hospodářská komora
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PAS	Porucha autistického spektra
PČR	Policie České republiky
PLPP	Plán pedagogické podpory
PO	Podpůrná opatření
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SPC	Speciálně pedagogická centra
SŠ	Střední škola
SVP	Střediska výchovné péče
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
ŠPP	Školské poradenské pracoviště
ŠPZ	Školské poradenské zařízení
ŠVP	Školní vzdělávací program
TIS	Townshend International School
ZŠ	Základní škola